

บรรพบุรุษของ คนไทยมาจากไหน : การวิเคราะห์และ ตีความจากหลักฐาน ใหม่ทางพันธุศาสตร์

เสมอชัย พูลสุวรรณ

1. ปัญหาและข้อสับสน

“บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน?” ดูเหมือนจะเป็นประเด็นคำถามสำคัญ ซึ่งได้รับความสนใจอย่างสืบเนื่อง จากนักวิชาการหลากหลายสาขาลดรอบศตวรรษที่ผ่านมา¹. หลักฐานทั้งทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีบ่งบอกถึงการเริ่มขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองของผู้นำชาว

¹ สำหรับรายละเอียดของทฤษฎีต่างๆเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษของคนไทย รวมถึงของภาษาและวัฒนธรรมไทย ที่เคยมีผู้เสนอไว้ ได้มีผู้รวบรวมไว้เป็นระเบียบดีแล้ว, ควรดู: วินัย พงษ์ศรีเพชร. 2525. “บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน”. ใน *รวมบทความประวัติศาสตร์*, 5 (มิถุนายน): 1-53; กาญจน์ ละอองศรี. 2528. *ถิ่นกำเนิดของคนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม; และ ประเสริฐ ณ นคร. 2530. “ประวัติศาสตร์สมัยก่อนไทยเข้ามาในเอเชียอาคเนย์”. ใน *คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง* (สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม. หน้า 2-9.

ไทย² ในหลายอาณาจักรบนผืนแผ่นดินใหญ่ของเอเชียอาคเนย์ (สุโขทัย, ล้านนา, ล้านช้าง, เชียงรุ้ง และอยุธยา) ได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้ระยะเวลาเพียงประมาณหนึ่งศตวรรษ, ระหว่างปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 19, โดยที่ก่อนหน้านี้ ดินแดนแถบนี้อาจถูกรอบครองโดยคนพื้นเมืองที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer ethnic groups) เป็นหลัก³.

ตระกูลภาษาไทยประกอบขึ้นด้วยภาษาถิ่นจำนวนมาก ซึ่งสามารถจัดจำแนกด้วยกฎเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ออกได้เป็นหลายกลุ่มย่อย⁴, และเคยกระจายอยู่ในเขตภูมิศาสตร์ที่กว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของผืนแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์, ทางเหนือขึ้นไปถึงดินแดนทางตอนใต้ของประเทศจีน และทางตะวันตกถึงรัฐอัสสัมของประเทศอินเดีย⁵; ลักษณะร่วมของภาษาไทยท้องถิ่นเหล่านั้น เช่นการมีคำศัพท์ร่วมตระกูล (cognates)

เป็นจำนวนมาก และระบบไวยากรณ์ที่คล้ายคลึงกัน บ่งบอกถึงการสืบเนื่องมาจากภาษาบรรพบุรุษเดียวกันในอดีต ซึ่งคงถือกำเนิดขึ้นมาในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง และแพร่กระจายออกไปจากที่นั่น;

การแยกตัวจากกันทางภูมิศาสตร์ของกลุ่มชนที่เคยพูดภาษาเดียวกันไปอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมของการใช้ภาษา ตลอดถึงการมีภาษาแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป ในที่สุดก็สามารถทำให้ภาษาพูดซึ่งมีจุดกำเนิดที่เดียวกัน เกิดวิวัฒนาการแตกแยกออกเป็นภาษาถิ่นต่าง ๆ ได้มากมาย.

ในปัจจุบันมีทฤษฎีทางภาษาศาสตร์อยู่หลายทฤษฎี⁶ ให้ข้อเสนอที่ต่างกันออกไป เกี่ยวกับถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของภาษาตระกูลไทย, แต่ส่วนใหญ่มักจะจำกัดวงถิ่นกำเนิดของภาษาตระกูลดังกล่าว ให้อยู่ในบริเวณตั้งแต่ตอนใต้ของประเทศจีน ลงมาถึงตอนบนของเอเชียอาคเนย์แถบภาคเหนือของลาว

² เพื่อความสะดวกบางประการ ในบทความนี้จะขอใช้คำว่า “ไทย” (พิมพ์ตัวเอน) ในความหมายเฉพาะถึงเชื้อสายและชาติพันธุ์ไทยในเอเชียอาคเนย์ (ยกเว้นกรณีที่ได้ระบุคำขยายเพิ่มเติมเช่น ไทยลื้อ หรือ ไทยเขิน), และใช้คำว่า “ไทย” (พิมพ์ตัวตรง) ในความหมายถึงภาษา วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ไทย โดยรวม.

³ Coedes, G., 1968. *The Indianized States of Southeast Asia* (edited by W.F. Vella and translated by S.B. Cowing). Kuala Lumpur: University of Malaya Press.

⁴ อาจดูรายละเอียดการจัดจำแนกภาษาตระกูลไทยได้ใน: เรืองเดช บันเชื่อนขัติย์. 2531. *ภาษาถิ่นตระกูลไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน้า 1-152.

⁵ LeBar, F.M., Hickey, G.C. and Musgrave, J.K., 1964. *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*. New Heaven: Human Relations Area Files Press.

⁶ ดูเชิงอรรถที่ 1, 4 และ 11; Chamberlain, J.R., 1972. “The origin of the southwestern Tai”. *Bulletin des Amis du Royaume Lao*, 7-8: 223-243; _____, 1975. “A new look at the history and classification of the Tai languages”. In *Studies in Tai Linguistics in Honour of William J. Gedney*. Bangkok: Central Institute of English Language, Office of State Universities.

และเวียดนาม, ซึ่งในบริเวณหลังสามารถพบภาษาไทยถิ่นได้เป็นจำนวนมาก.

ถึงปัจจุบัน เรายังไม่มีหลักฐานชัดเจนพอที่จะระบุลงไปได้ว่า ภาษาตระกูลไทยได้แพร่กระจายลงมาสู่พื้นที่ส่วนใหญ่ของเอเชียอาคเนย์เริ่มตั้งแต่เมื่อใด และด้วยวิธีการอย่างไร.

ถ้าหากจะอ้างตามเนื้อความในตำนานโบราณฝ่ายล้านนาและล้านช้างบางเรื่อง⁷ ก็คงพอกล่าวได้ว่า อาจมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยอาศัยปะปนอยู่กับคนพื้นเมืองพวกมอญ-เขมรทางตอนเหนือของประเทศไทยและลาวขึ้นไปมานานแล้ว, โดยกลุ่มคนไทยเหล่านั้น มีผู้นำที่เก่งกล้า และสามารถรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น จนก่อตัวขึ้นมาเป็นรัฐไทยได้ก่อนหน้าพุทธศตวรรษที่ 18 เป็นเวลานาน.

ส่วนได้ลงมา คือบริเวณตอนกลางของเอเชียอาคเนย์ ก็ได้มีผู้เสนอความเห็นไว้เช่นกันว่า คงมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทย แทรกปะปนอยู่บ้างแล้วกับพวกมอญ-เขมร ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักของภูมิภาค ก่อนหน้าการเกิดขึ้นของรัฐสุโขทัยเป็นเวลานาน, ทั้งนี้โดยอาศัยหลักฐานจากการวิเคราะห์ถ้อยคำในจารึกโบราณด้วยหลักเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์, ทั้งจารึกเจนละ ขอม พม่า และ จาม, ซึ่งมีกล่าวถึง

“ชาวสยาม” อันอาจหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทยอยู่บ้าง⁸.

แม้อาจยอมรับได้ในระดับหนึ่งว่า มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยอยู่บ้างแล้วในเอเชียอาคเนย์นานก่อนหน้าพุทธศตวรรษที่ 18 ตอนปลาย, แต่จากหลักฐานที่ได้กล่าวมาก็อาจประเมินได้แต่เพียงว่า กลุ่มชนเหล่านั้นรวมตัวกันอยู่ค่อนข้างหนาแน่นเฉพาะทางตอนบนของภูมิภาค, ส่วนที่ได้ลงมาคือบริเวณตอนกลางของเอเชียอาคเนย์ คงมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเป็นชนกลุ่มน้อยเท่านั้น โดยปะปนอยู่กับพวกมอญ-เขมรซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลัก.

ด้วยเหตุดังกล่าว การขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองของกลุ่มคนไทยอย่างค่อนข้างฉับพลันในช่วงตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ลงมาถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 19, พร้อม ๆ กับที่เกิดการแพร่กระจายของภาษาและวัฒนธรรมไทยอย่างกว้างขวางเกือบตลอดทั่วภูมิภาคตอนกลางของผืนแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์ ซึ่งเป็นอยู่อารยธรรมเก่าแก่ของสายวัฒนธรรมมอญ-เขมรมาก่อน, จึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ยากจะหาคำอธิบายได้, และคงเป็นสาเหตุหลักประการหนึ่ง ที่ทำให้นักวิชาการต้องพากันขวนขวาย ค้นหาถิ่นกำเนิด

⁷ เช่นตำนานสิงหนวัติกุมาร พงศาวดารล้านช้าง และวรรณกรรมเรื่องขุนเจืองเป็นต้น ซึ่งแต่ละเรื่องมีหลายสำนวน; ตัวอย่างของงานวิเคราะห์ตำนานเหล่านั้นอาจหาอ่านได้จาก: มานิต วัลลิโกดม. 2521. *สุวรรณภูมิอยู่ที่ไหน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การเวก; และ จิตร ภูมิศักดิ์. 2519. *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว ขอม และลักษณะทางสังคมของชนชาติ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย; ส่วนข้อวิพากษ์ต่องานเหล่านี้ ควรดู: วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2525. “บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน?”.

⁸ Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 190; จิตร ภูมิศักดิ์. 2519. *ความเป็นมาของคำสยามฯ*, หน้า 32-169.

ดั้งเดิมของบรรพบุรุษของคนไทย ซึ่งดูคล้ายกับ
จะเป็นผู้บุกรุกเข้ามาใหม่เหล่านั้น.

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้น
คริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่งาน
เขียนเกี่ยวกับความเป็นมาของคนไทยก่อนหน้านี้
จะเข้ามาสู่เอเชียอาคเนย์หลายชั้น⁹, ซึ่งเขียนขึ้น
โดยหมอสอนศาสนาและนักวิชาการชาติตะวันตก
ที่ได้มีโอกาสเดินทางขึ้นไปสำรวจถึงบริเวณทาง
ตอนเหนือของพม่า ต่อเนื่องไปยังจีนทางตอนใต้
และพบว่ามียกกลุ่มคนพื้นเมืองซึ่งพูดภาษาในตระกูล
ไทยเป็นจำนวนมาก อยู่อาศัยบนดินแดนเหล่านั้น.

งานเขียนดังกล่าวได้นำประเด็นไปสู่ความคิด
หลักที่ว่า คนไทยน่าจะเป็นเชื้อชาติ(race)เก่าแก่
อยู่ในประเทศจีน ซึ่งมีอารยธรรมรุ่งเรืองมาก่อน
พวกจีน, ต่อมาก็ถูกพวกจีนรุกราน ทำให้ต้องอพยพ
ถอยร่นลงมาทางใต้เรื่อยๆ จนถึงที่มันสุดท้ายบน
ดินแดนประเทศจีน คือได้ก่อตั้งอาณาจักรน่านเจ้า

ขึ้นบนที่ราบสูงตอนกลางของมณฑลยูนนาน; ครั้น
ถึงพุทธศตวรรษที่ 18 อาณาจักรน่านเจ้าก็ถึงกาล
ต้องล่มสลายลงด้วยการรุกรานของกองทัพพวก
มองโกล ทำให้คนไทยต้องอพยพครั้งใหญ่อีกครั้ง
หนึ่งลงมาทางใต้ สู่ดินแดนเอเชียอาคเนย์.

อาจเพราะทฤษฎีนี้ได้ให้คำอธิบายที่สอดคล้อง
เป็นเหตุเป็นผลกันได้ดี กับปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลง
ทางวัฒนธรรมครั้งใหญ่ในเอเชียอาคเนย์ ช่วงปลาย
พุทธศตวรรษที่ 18 ต่อเนื่องกับพุทธศตวรรษที่ 19
จึงได้รับการยอมรับด้วยดีจากนักวิชาการรุ่นอาวุโส
ของไทยจำนวนมาก¹⁰, ซึ่งก็ได้มีส่วนตอกย้ำปลูก
ฝังความคิดเช่นนี้จนเกิดเป็นความเชื่อที่แพร่หลาย
ขึ้นในสังคมไทย.

ในแวดวงวิชาการ ทฤษฎีคนไทยอพยพมา
จากน่านเจ้าเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันมากมาโดย
ตลอด¹¹ และอยู่ในสถานภาพที่ถูกสั่นคลอนเพิ่ม
มากขึ้นเรื่อย ๆ, โดยนักประวัติศาสตร์ที่ศึกษา

⁹ ตัวอย่างเช่น: Terrein de la Couperie. 1885. "The Cradle of the Shan Race". In *Among the Shans*. London; Parker, E.H., 1891. "The Early Laos and China". *China Review*, 19(2): 67-106; Dodd, W.C., 1923. *The Tai Race, Elder Brother of the Chinese*. Iowa: Cedar Rapids; และ Wood, W.A.R., 1959. *A History of Siam*. Bangkok: Chalermit Bookshop.

¹⁰ ตัวอย่างเช่น: ประภาศิริ. 2478. *วิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิม*. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์; ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. 2492. *แสดงบรรยายพงศาวดารสยาม*. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา; อนุমানราชธน, พระยา. 2513. *เรื่องของชาติไทย*. พระนคร: ประจักษ์วิทยา; วิจิตรวาทการ, หลวง. 2513. *งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย*. พระนคร: โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก; วิจิตรมาตรา, หลวง. 2510. *หลักไทย*. พระนคร: สำนักพิมพ์สาส์นสวรรค์; และ ขจร สุขพานิช. 2521. "ถิ่นกำเนิดและการอพยพของเผ่าไทย". ใน *อนุสรณ์ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช (คุณวราณูญา สนิทวงศ์ และ วุฒิชัย มูลศิลป์ บรรณาธิการ)*. พระนคร: แสงรุ่งการพิมพ์.

¹¹ ดูข้อถกเถียงเหล่านั้น เช่น: Mote, F.W., 1964 (2507). "Problems of Thai prehistory". *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*. 2(2): 100-109; _____, 1966 (2509). "Symposium on the prehistory of the Thai people". *สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ* 3: 26; และ Gedney, W.J., 1965 (2508). "Review of J. Marvin Brown, from ancient Thai to modern dialects". *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*. 3 (2): 107-112.

เอกสารโบราณของจีนได้พากันคัดค้านอย่างหนักแน่นว่า อาณาจักรน่านเจ้าก่อนการรุกรานของพวกมองโกลในพุทธศตวรรษที่ 18 ไม่ใช่อาณาจักรของคนไทย, แม้ว่าจะมีคนไทยอยู่บ้างก็คงเป็นชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นหนึ่งในจำนวนองค์ประกอบพลเมืองหลายหลากชาติพันธุ์ของอาณาจักรเท่านั้น, รวมถึงการรุกรานโดยพวกมองโกลก็ไม่ได้ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของกลุ่มชาติพันธุ์ใดๆ จากน่านเจ้าลงมาจากได้อีกด้วย¹².

แม้ทฤษฎีนี้จะมีแนวโน้มที่อาจจะต้องตกไปในที่สุดจากการค้นพบและตีความหลักฐานใหม่ๆ ที่เพิ่มมากขึ้นก็ตาม, แต่ก็คงถือเป็นเพียงความล้มเหลวครั้งหนึ่ง ในการแสวงหาคำอธิบายปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในเอเชียอาคเนย์ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 เท่านั้น, โดยที่ตัวโจทย์ปัญหาเดิมยังคงอยู่ และความล้มเหลวของทฤษฎีนี้ก็น่าจะได้เป็นข้อพิสูจน์ที่เพียงพอว่าบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมและภาษาของคนไทยคือคนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์ ซึ่งไม่ได้อพยพเคลื่อนย้ายมาจากที่ใด.

ในทางตรงกันข้ามกับทฤษฎีนี้ น่านเจ้า ได้มีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งเสนอความคิดเห็นที่ต่าง

ออกไปว่า บรรพบุรุษของคนไทยอาจไม่ได้อพยพเคลื่อนย้ายมาจากที่ใด แต่ได้สืบเชื้อสายมาจากคนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์, ทั้งนี้โดยอนุมานจากหลักฐานทางโบราณคดีที่บ่งบอกให้ทราบว่า ได้มีผู้อยู่อาศัยอย่างสืบเนื่องมาแล้วบนดินแดนแหลมทอง อย่างน้อยก็ตั้งแต่หลายพันปีที่ผ่านมา.¹³

อย่างไรก็ดี ตรรกะและการตีความหลักฐานในทฤษฎีหลังนี้ โดยตัวของมันเองก็ไม่สามารถบ่งบอกอะไรได้มากไปกว่าที่ว่า ได้มีผู้คนซึ่งอาจประกอบด้วยหลากหลายชาติพันธุ์ อยู่อาศัยในภูมิภาคนี้มาเป็นเวลานานแล้ว, โดยไม่สามารถยืนยันได้อย่างชัดเจนว่า คนไทย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักมาแต่ดั้งเดิม (ในทางตรงข้าม หลักฐานทั้งด้านจารึกและประวัติศาสตร์ศิลปะจะยืนยันตรงกันว่า วัฒนธรรมของพวกมอญ-เขมร และจาม เป็นกระแสวัฒนธรรมหลักในบริเวณตอนกลางและชายฝั่งทะเลตะวันออกของภูมิภาคมาก่อน), รวมถึงมิได้เสนอคำอธิบายใหม่ใดๆ ที่กระจ่างชัด ถึงสาเหตุและกลไกที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายของภาษาและวัฒนธรรมไทย อย่างกว้างขวางและค่อนข้างฉับพลัน ในบริเวณตอนกลางของเอเชียอาคเนย์ เฉพาะหลังจากพุทธศตวรรษที่ 18 ตอน

¹² เฉินหลี่ฟาน. 1989(2532). "บทวิเคราะห์ว่าด้วยชนชาติไทยอพยพลงมาจากใต้รวม 7 ครั้ง". *วารสารธรรมศาสตร์*, 16(3): 45-55.

¹³ สำหรับทฤษฎีนี้ท่านเองนี้ดูได้จาก: สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2527. *คนไทยไม่ได้มาจากไหน?* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจ้าพระยา; _____, 2529. *คนไทยอยู่ที่ไหน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม; _____, 2530. *คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม; และ ทักษิณ อินทโยธา. 2534. *ใครคือเจ้าถิ่นลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและด้ามขวานทอง เมื่อ 2,000-3,000 ปีก่อน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.

กลางลงมา.

ปัญหาใหญ่ประการหนึ่ง ในการค้นคว้าและวิเคราะห์ถึงถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษของคนไทย เกี่ยวข้องกับการยึดถือในข้อกำหนด (assumption) ที่ไม่สู้เหมาะสมบางอย่าง, ซึ่งทำให้เกิดความสับสนขึ้นกับการตีความหลักฐาน และขาดซึ่งระบบและระเบียบในการศึกษามาโดยตลอด.

ข้อกำหนดดังกล่าวคือการผูกความสัมพันธ์แบบตายตัวระหว่างบรรพบุรุษทางเชื้อสาย (biological ancestors) กับบรรพบุรุษทางชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรม (ethnic ancestors) ของคนไทยว่าจะต้องเป็นคนกลุ่มเดียวกันเท่านั้น; ดังนั้นเมื่อใดที่กล่าวถึงบรรพบุรุษของคนไทย ก็จะครอบคลุมความหมายในทั้งสองนัยยะซึ่งผูกติดกันอยู่, อย่างเช่นเมื่อเชื่อว่าถิ่นกำเนิดของภาษาตระกูลไทยอยู่นอกบริเวณประเทศไทย ก็หมายความว่าบรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทย จะต้องอพยพมาจากดินแดนภายนอกประเทศไทยตามไปด้วย, หรือถ้าหากเชื่อในทางตรงกันข้ามว่า บรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทยปัจจุบัน อยู่อาศัยบนดินแดนประเทศไทยมาแล้วตั้งเดิมตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ก็จะเข้าใจตามไปโดยอัตโนมัติว่า ผู้คนสมัยก่อน

ประวัติศาสตร์ของภูมิภาคนี้ต้องเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยด้วย, และจำเป็นต้องปฏิเสธความเห็นว่าเคยมีพวกมอญ-เขมรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักที่ครอบครองดินแดนแถบนี้มาแต่เดิม, เป็นต้น.

การยึดติดกับข้อกำหนดทำนองนี้ ซึ่งจะเป็นข้อกำหนดที่เป็นจริงหรือไม่ยังไม่จำเป็นต้องพิจารณากันตรงนี้ ทำให้ส่วนใหญ่พากันละเลยการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้สำหรับการเปลี่ยนแปลงชาติพันธุ์ด้วยกลไกทางวัฒนธรรม, ซึ่งก็เคยมีตัวอย่างอยู่บ้างแล้ว จากงานศึกษาทางมานุษยวิทยาภาคสนามตั้งแต่เมื่อหลายสิบปีก่อน¹⁴, ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นต้องเกิดการเคลื่อนย้ายเข้ามาแทนที่ผู้คนกลุ่มเดิมด้วยคนกลุ่มใหม่.

ปัญหาใหญ่อีกประการหนึ่ง คือยังคงมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนกันอยู่มากในบรรดาผู้ที่สนใจเรื่องความเป็นมาของคนไทยว่า การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประชากรหรือกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยวิธีการทางชีววิทยาเพื่อพิสูจน์ถึงถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษของคนไทย อาจเป็นสิ่งที่ไม่น่าเชื่อถือกันมากนัก¹⁵, โดยส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากยังยึดติดกับความคิดที่ว่า วิธีการดังกล่าวเป็นความพยายามแสวงหาลักษณะเฉพาะของเชื้อชาติ

¹⁴ Condominas, G. 1990. *From Lawa to Mon, from Saa' to Thai*. Canberra: The Australian National University. (หนังสือเล่มนี้แปลจากบทความภาษาฝรั่งเศส ที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาแล้วนานก่อนหน้า)

¹⁵ ดูความเห็นต่องานศึกษาทางชีววิทยาทั้งหมดที่ผ่านมาใน: วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2525. "บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน?". หน้า 4.

บริสุทธิ์ที่อาจไม่มีอยู่จริง¹⁶. เพื่อแก้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเช่นนี้ มีปัญหาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยหลายประเด็น ซึ่งผู้เขียนจะขอพิจารณาเป็นรายประเด็นไป.

เริ่มแรก ใครขอทำความเข้าใจร่วมกันก่อนว่า การที่จะ “พิสูจน์” ถึงความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย (biological affinities) ระหว่างประชากรหรือกลุ่มชาติพันธุ์ใดๆ ก็ตาม จะสามารถทำได้ก็โดยอาศัยการเปรียบเทียบด้วยหลักฐานทางชีววิทยา โดยเฉพาะทางพันธุศาสตร์เป็นหลักเท่านั้น; เราไม่สามารถจะใช้ลำพังแต่หลักฐานทางภาษาวรรณกรรม และโบราณคดี สำหรับจะยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าวได้โดยตรงอย่างมั่นใจ, นอกจากจะใช้เป็นหลักฐานแวดล้อมประกอบสำหรับอธิบายว่า ทำไมความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นจึงมีรูปแบบอย่างที่ได้ตรวจพบ; ทำนองเดียวกัน เราไม่สามารถใช้หลักฐานทางชีววิทยาตรวจสอบถึงถิ่นกำเนิดของภาษาและวัฒนธรรมได้โดยตรง นอกจากจะใช้ประกอบกับหลักฐานทางด้านภาษาศาสตร์, มานุษยวิทยา, ประวัติศาสตร์ และอื่นๆ, ทั้งนี้เพราะในบางกรณี ภาษาและวัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่จำเป็นต้องเกิดควบคู่ในอัตราเดียวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางพันธุกรรมของประชากร

(ซึ่งเป็นผลมาจากการอพยพเคลื่อนย้ายและแต่งงานข้ามประชากร).

ประเด็นที่สอง ความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางชีววิทยาขึ้นกับปัจจัยหลายประการ, เป็นต้นว่า : ความเที่ยงตรงของเทคนิควิธีการทั้งในสนามและห้องปฏิบัติการ, จำนวน markers ที่ตรวจสอบได้, ตลอดถึงวิธีการสุ่มและขนาดของตัวอย่าง, จึงจำเป็นต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป ไม่สามารถกล่าวคลุมได้ว่าทั้งหมดไม่น่าเชื่อถือ.

สำหรับประเด็นสุดท้าย ก็ต้องขอทำความเข้าใจอีกเช่นกันว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างทางโครงสร้างพันธุกรรมระหว่างประชากร เป็นการตรวจวัดระดับความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างประชากรว่าใกล้ชิดหรือห่างกันเพียงใด โดยไม่มีข้อจำกัดว่าประชากรที่ศึกษาจะต้องเป็นกลุ่มโดดเดี่ยว (isolated populations) หรือกลุ่มผสม (mixed populations), ดังนั้นวิธีการเช่นนี้จึงไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น กับการแสวงหาลักษณะเฉพาะของเชื้อชาติที่บริสุทธิ์.

เท่าที่ได้กล่าวมาทั้งหมด คือการปูพื้นฐานให้เห็นถึงความเป็นมาของปัญหา และความยุ่งยากสับสนที่มีอยู่ ในกระบวนการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษของคนไทย. ประเด็นหลักที่งานศึกษานี้จะได้นำเสนอต่อไป

¹⁶ ดู กาญจณี ละอองศรี. 2528. ถิ่นกำเนิดของคนไทย. หน้า 46-47, ซึ่งเป็นข้อวิพากษ์ต่องานศึกษาของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุต แสงวีเชียร ในการเปรียบเทียบลักษณะโครงกระดูกของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์กับมนุษย์ปัจจุบัน (สุต แสงวีเชียร. 2519. “รายงานขั้นต้นถึงลักษณะของโครงกระดูกมนุษย์สมัยหินใหม่ที่พบที่หมู่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี”. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ, 3 (มิถุนายน): 34-35.).

ประการแรก เป็นความพยายามที่จะ “พิสูจน์” ถึงถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทย ด้วยระเบียบวิธีการทางพันธุศาสตร์, และประการที่สอง เพื่อนำเงื่อนไขที่ได้จากข้อสรุปส่วนแรกไปใช้ร่วมกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์วิทยา สำหรับอธิบายปรากฏการณ์แพร่กระจายของภาษาและวัฒนธรรมไทยอย่างกว้างขวาง และค่อนข้างฉับพลันในเอเชียอาคเนย์ ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึง 19.

2. หลักการทางพันธุศาสตร์ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประชากร

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประชากรหรือกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยวิธีการทางพันธุศาสตร์ประชากร (population genetics) อยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลความถี่ของอัลลีล (allele frequencies) ด้วยหลักทางคณิตศาสตร์และสถิติ¹⁷.

ลักษณะทางพันธุกรรมของสิ่งที่มีชีวิต คือลักษณะที่พ่อแม่สามารถถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานได้ โดยผ่านกระบวนการสืบพันธุ์และปฏิสนธิ, ที่เห็นได้ชัดเจนก็อย่างเช่นสีตา สีผิว และลักษณะของเส้นผม, หรือที่เห็นได้ยากขึ้นไป ต้องอาศัยการตรวจสอบในห้องปฏิบัติการ ก็อย่างเช่น ชนิดของหมู่เลือด, ฮีโมโกลบิน, โปรตีน และเอนไซม์ในเลือด เป็นต้น.

ลักษณะที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมทั้งหมดถูกควบคุมด้วยยีน (genes) ซึ่งอยู่ในโครโมโซม (chromosomes) ภายในนิวเคลียส (nucleus) ของเซลล์, ทั้งเซลล์ร่างกาย (somatic cells) และเซลล์สืบพันธุ์ (sex cells - อสุจิในเพศชาย และไข่ในเพศหญิง). คนปกติทุกๆ คนมีจำนวนโครโมโซมเท่ากันในนิวเคลียสของเซลล์ร่างกายแต่ละเซลล์ คือ 46 แท่ง, ในจำนวนนี้แต่ละแท่งจะมีคู่ของมัน ซึ่งมีรูปร่างหน้าตาเหมือนกัน เรียกว่าโฮโมโลกัสโครโมโซม (homologous chromosomes); ดังนั้นหากนับโครโมโซมเป็นคู่ก็จะได้ 23 คู่ ในจำนวนนี้มีโครโมโซมพิเศษอยู่หนึ่งคู่ เรียกว่าโครโมโซมเพศ ในเพศหญิงจะมีรูปร่างหน้าตาเหมือนกัน (xx) ส่วนในเพศชายจะมีลักษณะแตกต่างกัน (xy)

โครโมโซมแต่ละแท่งประกอบด้วยสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ (DNA - deoxyribonucleic acid) ซึ่งเป็นโมเลกุลสายยาว; บนสายของดีเอ็นเอซึ่งยาวมากนี้จะมีบางช่วงทำหน้าที่ควบคุมลักษณะของสิ่งมีชีวิต; เราเรียกช่วงดีเอ็นเอที่ทำหน้าที่เช่นนี้ว่ายีน, โดยที่ในโครโมโซมแต่ละแท่งจะประกอบขึ้นด้วยยีนจำนวนมาก. ในโครโมโซมที่เป็นคู่โฮโมโลกัสกัน จะประกอบด้วยยีนชุดเดียวกัน, ดังนั้นในเซลล์ร่างกายแต่ละเซลล์จึงมียีนอยู่สองสำรับซึ่งทำหน้าที่เดียวกัน.

ในกระบวนการแบ่งเซลล์เพื่อสร้างเซลล์สืบพันธุ์โครโมโซมที่เป็นคู่โฮโมโลกัสกันจะถูกแยกให้อยู่

¹⁷ ดูรายละเอียดได้ เช่น: Mielke, J.H. and Crawford, M.H., 1980. *Current Developments in Anthropological Genetics* (Vol. 1: Theory and Methods). New York: Plenum Press.

กันคนละเซลล์, ดังนั้นในเซลล์สืบพันธุ์แต่ละเซลล์จึงมีโครโมโซมอยู่เพียง 23 แท่ง ซึ่งทั้งหมดมิได้เป็นโฮโมโลกัสกัน และมียีนในโครโมโซมเพียงสำหรับเดี่ยวเท่านั้น. เมื่อเกิดการปฏิสนธิ ซึ่งก็คือการรวมตัวกันของนิวเคลียสของเซลล์สืบพันธุ์เพศหญิงและชาย โครโมโซมที่เป็นคู่โฮโมโลกัสกันก็จะกลับมาอยู่ด้วยกันอีกในเซลล์ลูก ทำให้ลูกมียีนครบทั้งสองสำหรับ, สำหรับหนึ่งมาจากพ่อ ส่วนอีกสำหรับหนึ่งมาจากแม่, เป็นวงจรเช่นนี้เรื่อยไป.

ยีนที่อยู่บนตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งของโครโมโซมที่เป็นคู่โฮโมโลกัสกัน จะทำหน้าที่ควบคุมลักษณะเดียวกันของสิ่งที่มีชีวิตดังที่ได้กล่าวมาบ้างแล้ว, ตัวอย่างเช่น ยีนที่ควบคุมการสร้างเอนไซม์ G-6PD (glucose-6-phosphate dehydrogenase) ซึ่งเป็นเอนไซม์ชนิดหนึ่งที่พบในเซลล์เม็ดเลือดแดง ก็จะอยู่ที่ตำแหน่งเฉพาะเจาะจงในโครโมโซม x ทุกๆ แท่ง เป็นต้น.

บางครั้งยีนที่ควบคุมลักษณะเดียวกันอาจมีความแตกต่างกันได้บ้าง ซึ่งเกิดจากกระบวนการผ่าเหล่าหรือกลายพันธุ์ตามธรรมชาติ (gene mutations) ทำให้ยีนในแต่ละตำแหน่งของแท่งโครโมโซมที่เป็นคู่โฮโมโลกัสกันอาจมีได้หลายรูปแบบ; เราเรียกยีนซึ่งมีหลายรูปแบบเหล่านั้นว่าเป็นอัลลีล (alleles) ของกันและกัน, ยกตัวอย่างก็เช่นยีนที่ควบคุมหมู่เลือดในระบบ ABO ประกอบด้วยอย่างน้อย 4 อัลลีล คือ A_1 , A_2 , B, และ O (เราอาจรวม A_1 และ A_2 เรียกว่า A), ดังนั้นคนแต่ละคนในประชากรก็จะมีคู่ของอัลลีลใน

ระบบ ABO เป็นแบบใดแบบหนึ่งในจำนวน 6 แบบต่อไปนี้: AA, BB, OO, AB, AO และ BO, ซึ่งถ้าหากในประชากรใดประชากรหนึ่งของมนุษย์มีอัลลีลเหล่านั้นมากกว่า 1 แบบ ก็แสดงว่ามีความหลากหลายทางพันธุกรรมของระบบหมู่เลือด ABO เกิดขึ้นในบรรดาสมาชิกของประชากรนั้น.

ความหลากหลายทางพันธุกรรมในประชากรมนุษย์ วัดได้ด้วยความถี่ในประชากรของ อัลลีลต่าง ๆ ในตำแหน่งยีนต่าง ๆ ในโครโมโซมทั้ง 23 คู่; ข้อมูลเหล่านั้นบอกให้เราทราบถึงโครงสร้างทางพันธุกรรม ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะตัวสำหรับแต่ละประชากร และแตกต่างกันไปในระดับต่าง ๆ กันในบรรดาประชากรที่ศึกษา, ซึ่งเรามีวิธีเชิงปริมาณสำหรับคำนวณและเปรียบเทียบได้.

โดยทางทฤษฎี ความถี่ของอัลลีลในประชากรจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากชั่วอายุหนึ่งสู่อีกชั่วอายุหนึ่ง ถ้าหากว่าประชากรนั้นมีขนาดใหญ่ (มีจำนวนสมาชิกเป็น infinity) และมีการแต่งงานแบบสุ่มภายในประชากร, รวมถึงไม่มีพลังภายนอกมาผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความถี่ของอัลลีล; เราเรียกประชากรในภาวะเช่นนั้น ซึ่งตามปกติก็มักจะมีอยู่แต่ในทางทฤษฎีเท่านั้น ว่าอยู่ภายใต้สมดุลของ Hardy-Weinberg.

ประชากรของสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ ส่วนใหญ่เป็นประชากรขนาดจำกัด (finite populations) จึงไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้สมดุลดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา, และขนาดของประชากรที่จำกัด ก็สามารถทำให้ความถี่ของอัลลีลเกิดการเปลี่ยนแปลงได้

แบบสุ่มจากชั่วอายุหนึ่งสู่อีกชั่วอายุหนึ่ง; เราเรียกปรากฏการณ์นี้ว่าความถี่อัลลีลในแบบนี้เป็น random genetic drift. จะขอยกตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์นี้ชัดเจนขึ้นดังนี้ สมมติให้ประชากรเริ่มต้นของเราซึ่งมีขนาดใหญ่ ถูกแบ่งออกเป็นประชากรย่อย ๆ จำนวนมาก, ซึ่งแต่ละประชากรมีขนาดจำกัด และเป็นประชากรโดดเดี่ยว (isolated populations) คือหมายความว่ามีการแต่งงานเกิดขึ้นได้เฉพาะระหว่างสมาชิกภายในประชากรย่อยเดียวกันเท่านั้น, เมื่อเวลาผ่านไป ความถี่ของอัลลีลในแต่ละประชากรก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบสุ่มจากชั่วอายุหนึ่งสู่อีกชั่วอายุหนึ่ง, (รวมถึงจะมีการกลายพันธุ์แบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นสะสมอยู่ภายในประชากร) ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างประชากรย่อย ๆ เหล่านั้นเพิ่มมากขึ้นทุกที, โดยปริมาณความแตกต่างที่ตรวจพบ ก็ จะสัมพันธ์โดยตรงกับระยะเวลานับตั้งแต่ที่ประชากรถูกแยกออกจากกัน. ความแตกต่างทำนองนี้บอกถึงความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างประชากร หรือระหว่างชนิด (species) ของสิ่งมีชีวิตได้

นอกเหนือจาก random genetic drift แล้ว ก็ยังมีพลังภายนอกอื่น ๆ อีกหลายแบบที่สามารถทำให้ความถี่ของอัลลีลในประชากรเปลี่ยนแปลงไปได้, ที่สำคัญก็คือการคัดเลือกในธรรมชาติ (natural selection) และการอพยพเคลื่อนย้าย (migration) ที่ทำให้เกิดการแต่งงานข้ามระหว่างประชากรที่มีความถี่เริ่มต้นของอัลลีลแตกต่างกัน.

การคัดเลือกในธรรมชาติเกิดขึ้นได้ เมื่อ

อัลลีลต่าง ๆ ของยีนตำแหน่งเดียวกันสามารถส่งผลที่ต่างกันต่อความสามารถในการอยู่รอดและเจริญพันธุ์ของบุคคลที่มีอัลลีลเหล่านั้นอยู่, อัลลีลที่ส่งผลให้บุคคลปรับตัวได้ดีกว่า ก็ จะเพิ่มความถี่ขึ้นในประชากร ขณะที่พวกที่ด้อยกว่าก็จะถูกลดความถี่ลง จนถึงอาจหมดไปในที่สุด; ดังนั้นความถี่อัลลีลบนบางตำแหน่งยีนของประชากรใดประชากรหนึ่ง ก็อาจคล้ายคลึงกับที่พบในอีกประชากรหนึ่งได้ ถ้าหากประชากรทั้งสองตกอยู่ภายใต้ภาวะแวดล้อม ที่ทำให้เกิดการคัดเลือกต่อยีนตำแหน่งนั้นแบบเดียวกัน; ตามปกติ ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย (biological affinities) ระหว่างประชากร เราจะหลีกเลี่ยงไม่ใช้ความถี่ของอัลลีลเหล่านั้นสำหรับการวิเคราะห์, เช่นอัลลีลที่ทำให้เกิดฮีโมโกลบินชนิดผิดปกติแบบต่าง ๆ เป็นต้น, ทั้งนี้เพราะความคล้ายคลึงหรือแตกต่างของความถี่ที่พบ อาจขึ้นกับอิทธิพลของภาวะแวดล้อมในการคัดเลือก โดยไม่จำเป็นต้องแสดงถึงความเกี่ยวข้องทางเชื้อสายระหว่างประชากร.

สำหรับการแต่งงานข้ามประชากร ซึ่งเป็นผลมาจากการอพยพเคลื่อนย้าย จะส่งผลมากน้อยเพียงใดต่อการเปลี่ยนแปลงความถี่อัลลีลในประชากร ย่อมขึ้นอยู่กับสัดส่วนของสมาชิกในประชากรที่ได้อพยพเข้ามาใหม่ และความแตกต่างของความถี่เริ่มต้นระหว่างประชากรดั้งเดิมทั้งสอง; ยกตัวอย่างเช่นถ้าหากเชื่อว่าบรรพบุรุษทางเชื้อสายหลักของคนไทย ตั้งแต่แถบสิบสองปันนา

ลงมา อพยพลงมาจากดินแดนที่อยู่เหนือขึ้นไป ในประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ และภายหลังจาก อพยพลงมาแล้ว ได้ประสมกับพวกมอญ-เขมร เพียงเป็นส่วนน้อย เราก็คาดหวังที่จะตรวจพบว่า คนไทยที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเหล่านั้น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในทางพันธุกรรมกับคนพื้นเมืองชาติพันธุ์ต่าง ๆ จากทางตอนใต้ของ ประเทศจีน มากกว่ากับพวกมอญ-เขมร ซึ่งเป็น คนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์ เป็นต้น.

3.การวิเคราะห์ทางพันธุศาสตร์ถึงถิ่นกำเนิด ของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทย

หลักการทางพันธุศาสตร์ที่ได้กล่าวมา เป็น พื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ที่จะได้เสนอในส่วน ต่อไปนี้.

การตรวจวัดความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย ระหว่างประชากร ทำได้ด้วยเทคนิคหลายแบบซึ่ง มีความซับซ้อน และความเหมาะสมต่อสถานการณ์ แตกต่างกันไป; ในที่นี้จะขอใช้เทคนิคแบบที่ เข้าใจได้ง่าย และไม่ต้องอาศัยข้อกำหนด (assumptions) ใดๆ ที่ยุ่งยาก เรียกว่า การประมาณ ระยะห่างจากพันธุกรรมระหว่างประชากร (genetic distances estimation); สำหรับเทคนิค แบบอื่นๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและข้อมูลชุด

เดียวกันได้เสนอไว้แล้วต่างหาก¹⁸. หลักการ สำหรับวิธีการที่ใช้คือ การประมาณค่าความ แตกต่างรวมของความสัมพันธ์ทั้งหมดระหว่าง ประชากรสองประชากร, ซึ่งทำได้โดยอาศัยสูตร¹⁹:

$$D^2_{12} = \sum_{j=1}^r \sum_{k=1}^s (p_{ijk} - p_{2jk})^2 / \bar{P}_{(12)jk} \quad (1)$$

โดยที่ D^2_{12} หมายถึงระยะห่างทางพันธุกรรมใน รูปยกกำลังสอง (euclidean genetic distance) ระหว่างประชากรที่ 1 และ 2, ส่วน p_{ijk} หมายถึงความถี่ของอัลลีลที่ k ในตำแหน่งยีนที่ j ของ ประชากรที่ i , และ

$$\bar{P}_{(12)jk} = (p_{1jk} + p_{2jk})/2 \quad (2)$$

ระยะห่างทางพันธุกรรมที่ประมาณได้บ่ง บอกให้ทราบว่า ประชากรที่ศึกษาเหมือนหรือแตกต่างกันทางพันธุกรรมมากน้อยในระดับใด. ความ เหมือนหรือแตกต่างกันนี้ อาจเกิดขึ้นเนื่องจาก อิทธิพลหลักของ random genetic drift และการ แต่งงานข้ามระหว่างประชากร. พึงระลึกว่า เรา หลีกเลี่ยงไม่ใช้ข้อมูลความถี่อัลลีลที่ทราบอย่าง แน่ใจว่าตกอยู่ภายใต้อิทธิพลอย่างรุนแรงของ การคัดเลือกโดยธรรมชาติในการคำนวณ, ดังนั้น ความเหมือนหรือแตกต่างทางพันธุกรรมที่ตรวจพบ จึงไม่น่าเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของการคัดเลือก.

ข้อมูลที่ใช้สำหรับคำนวณประกอบด้วยความ

¹⁸ Poolsuwan, S., 1991. *Malaria and the Evolution of Human Beta-Globin Polymorphisms in Southeastern Asia*. Unpublished Ph.D. dissertation, The University of Michigan, Ann Arbor.

¹⁹ Chakraborty, R., 1992. "Multiple alleles and estimation of genetic parameters: computation estimates showing involvement of all alleles". *Genetics*, 130(1): 231-234.

ถึของอัลลีลจำนวน 34 อัลลีล จาก 13 ตำแหน่ง ยีน, ตามรายการในตารางที่ 1, โดยได้ตัวอย่าง มาจากประชากร 15 กลุ่ม ใน 10 จังหวัดทั่วทุก ภาคของประเทศไทย, ตามรายละเอียดในตารางที่ 2; จำนวนรวมของตัวอย่างเลือดที่ตรวจสอบมี ประมาณสามพันตัวอย่างเศษ.

ข้อมูลชุดดังกล่าวเป็นผลมาจากโครงการ ความร่วมมือวิจัยระหว่าง Department of Human Genetics, The University of Michigan, Ann Arbor กับแผนกโลหิตวิทยา ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, โดยผู้เขียนได้รับอนุญาตให้วิเคราะห์ข้อมูล ชุดดังกล่าวระหว่างศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งแรก. สำหรับผลการวิเคราะห์ส่วนที่จะกล่าวถึงต่อไป อ้างต่อจากรายงานฉบับเต็มซึ่งอยู่ระหว่างตีพิมพ์²⁰.

ประชากรที่ศึกษาเป็นตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ซึ่งสามารถจัดเข้าได้ใน 4 กลุ่ม หลักคือ: ไทย, ออสโตรเอเชียติก, จีน-ทิเบต และ ออสโตรนีเซียน. การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ในเวลา ที่เก็บข้อมูลภาคสนาม พิจารณาจากภาษาพูดและ วัฒนธรรม รวมถึงการสอบถามประวัติบุคคลที่ให้ ตัวอย่างเลือด เพื่อความแน่ใจว่าสืบย้อนขึ้นไปเท่า ที่ทำได้ ไม่มีบรรพบุรุษสายใดที่แต่งงานข้ามกับ

สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ. ต่อไปจะกล่าวถึง ประวัติของประชากรและกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา เพื่อเป็นพื้นฐานพอสังเขป.

ตัวแทนของพวกที่พูดภาษาตระกูลไทย ได้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ไทย จากภาคเหนือ กลาง และ ใต้, รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. กลุ่มคนที่พูดภาษา ลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากพวกที่อพยพมาจาก ดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง คือประเทศลาวใน ปัจจุบัน ในช่วงสองสามศตวรรษที่ผ่านมา²¹, ส่วน กลุ่มคนไทยพื้นเมืองจากจังหวัดเชียงใหม่ (ไทย ยวน) เชื่อว่าสืบเชื้อสายหลักมาจากชาวไทยชน (ไทยใหญ่) และไทยลื้อ ที่ถูกกวาดต้อนลงมาหลาย ครั้งจากแถบรัฐฉานในประเทศพม่า และสิบสอง บ้านทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน อันเป็นผลมาจากการศึกสงครามหลายครั้งในอดีต²².

นอกเหนือจากประวัติการอพยพที่ได้กล่าวมา ก็ไม่มีหลักฐานชัดเจนอีกที่สามารถระบุลงไปได้ว่า ย้อนหลังกลับขึ้นไป บรรพบุรุษทางเชื้อสายของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเหล่านี้ ได้อพยพเคลื่อนย้ายมา จากภายนอก หรือว่าเป็นคนพื้นเมืองของเอเชีย อากเนย์มาแต่ดั้งเดิม. อย่างไรก็ตามก็ดี กลุ่มตัวอย่างคน

²⁰ Poolsuwan, S., et al., 1994. Analysis of genetic differentiation among populations in Thailand, with particular reference to the evolution of hemoglobin E. In press.

²¹ เดิม วิชาคพจนกิจ. 2530. *ประวัติศาสตร์อีสาน*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

²² Nimmanahaeminda, K., 1965. "Put vegetable into baskets, and people into towns". In *Ethnographic Notes on Northern Thailand* (edited by L.M. Hanks, J.R. Hanks and L. Sharp). New York: Southeast Asian Program, Department of Asian Studies, Cornell University, Data Paper No. 58.

ไทยที่มีอยู่ คงเป็นตัวแทนทางเชื้อสายได้สำหรับคนไทย (ในประเทศไทย) ลาว ไทยลื้อ และไทยเขินเท่านั้น, เราไม่อาจกล่าวได้อย่างมั่นใจในขณะนี้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะสามารถเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยอื่น ๆ นอกเหนือจากนั้น, เช่นคนไทยเผ่าต่าง ๆ จากทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม และทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน.

ตัวแทนของพวกที่พูดภาษากลุ่มออสโตรเอเชียติกได้แก่กลุ่มชาติพันธุ์เขมรจากจังหวัดสุรินทร์, ซึ่งน่าจะเป็นกลุ่มผสมระหว่างเขมรสูง (ส่วยหรือกูย) ซึ่งอพยพมาจากจัมปาศักดิ์ทางตอนใต้ของลาว และเขมรต่ำซึ่งอพยพมาจากดินแดนกัมพูชา; การอพยพเหล่านั้น ทราบจากประวัติว่าเกิดขึ้นหลายครั้งในรอบประมาณสามศตวรรษที่ผ่านมา²³. นักประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เชื่อกันเป็นส่วนมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมรเป็นกลุ่มคนพื้นเมืองเก่าแก่ของเอเชียอาคเนย์²⁴, โดยที่ภาษาพื้นเมืองที่ใช้ในจารึกรุ่นก่อนหน้าพุทธศตวรรษที่ 19 บรรดาที่พบในดินแดนประเทศไทย กัมพูชา และบริเวณปากแม่น้ำโขงทางตอนใต้ของเวียดนาม ก็ล้วนแต่เป็นภาษามอญและขอมโบราณในกลุ่มภาษาออสโตรเอเชียติกนี้²⁵.

ตัวแทนของพวกที่พูดภาษาในกลุ่มจีน-ทิเบตได้แก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จากภาคเหนือและภาค

ตะวันตกของประเทศไทย รวมถึงกลุ่มคนเชื้อสายจีนจากภาคกลางของประเทศไทย; กลุ่มชนเหล่านั้นได้อพยพมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีนทั้งจากที่สูงและที่ราบเมื่อไม่นานมานี้เป็นส่วนใหญ่, และถือเป็นตัวแทนคนพื้นเมืองจากบริเวณดังกล่าว.

พวกที่พูดภาษาในกลุ่มออสโตรนีเซียน ซึ่งเป็นภาษาที่แพร่หลายในหมู่เกาะทางใต้และตะวันออกของเอเชียอาคเนย์ มีตัวแทนคือมุสลิมซึ่งพูดภาษามลายู จากจังหวัดนครศรีธรรมราช. อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างนี้อาจไม่ใช่ตัวแทนที่ดีนักของพวกที่สืบเชื้อสายมาจากกลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรนีเซียนโดยรวม เนื่องจากคงได้มีเชื้อสายของคนไทยซึ่งเข้ารับอิสลามปะปนอยู่ด้วยมากพอสมควร.

ตรรกะของการวิเคราะห์มีอยู่ว่า ถ้าหากสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย เฉพาะที่กลุ่มตัวอย่างในงานศึกษานี้เป็นตัวแทนอยู่ สืบเชื้อสายหลักมาจากบรรพบุรุษที่อพยพลงมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน, พวกนี้ก็ควรจะแสดงความใกล้ชิดทางพันธุกรรมมากเป็นพิเศษกับกลุ่มชาติพันธุ์จีน-ทิเบต ซึ่งเป็นตัวแทนของคนพื้นเมืองในบริเวณดังกล่าวจากทางตอนใต้ของประเทศจีน; ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากว่าบรรพบุรุษทางเชื้อสายหลักของคนไทยกลุ่มนี้เป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์ โดยมีได้อพยพเคลื่อน

²³ เดิม วิชาคพจนกิจ. 2530. *ประวัติศาสตร์อีสาน*.

²⁴ LeBar, F.M. et al., 1964. *Ethnic Groups of Mainland...*

²⁵ Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*

ย้ายมาจากที่ใด คนไทยก็น่าจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางพันธุกรรมมากที่สุดกับพวกออสโตรเอเชียติก.

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3 และรูปที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ทำการตรวจสอบ. ระยะห่างทางพันธุกรรมระหว่างกลุ่มไทยด้วยกันเอง และกับกลุ่มออสโตรเอเชียติก มีค่าต่ำมาก หากจะเปรียบเทียบกับระยะห่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นกับจีน-ทิเบตทุกกลุ่ม. จะเห็นได้ว่า ระยะห่างจากพันธุกรรมระหว่างไทยกับออสโตรนีเซียน (มุสลิม) โดยทั่วไป ก็เป็นตัวเลขสูงกว่าระหว่างไทยกับออสโตรเอเชียติก, ถึงแม้เราจะมีสมมุติฐานอยู่ว่า กลุ่มมุสลิมอาจมีเชื้อสายของบรรพบุรุษที่เป็นคนไทยผสมอยู่ด้วยมากก็ตาม.

ผลจากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า คนไทยซึ่งกลุ่มตัวอย่างของเราเป็นตัวแทนอยู่ มีความใกล้ชิดทางเชื้อสายมากที่สุดกับพวกออสโตรเอเชียติก, อาจค่อนข้างห่างจากพวกออสโตรนีเซียน, และห่างมากที่สุดจากพวกจีน-ทิเบตทุกกลุ่ม, ซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานที่ว่า บรรพบุรุษทางเชื้อสายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในตอนกลางของเอเชียอาคเนย์ น่าจะเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์เอง ซึ่งไม่ได้อพยพมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน หรือหมู่เกาะอินโดนีเซีย.

มีข้อสังเกตด้วยว่า “ไทยยวน” จากจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้กล่าวมาข้างแล้วว่า คงสืบเชื้อสายหลักมาจากผู้อพยพชาวไทยเขินและไทยลื้อจากรัฐ

ฉานและสิบสองปันนา ก็ยังคงเกาะกลุ่มทางพันธุกรรมกับคนไทย และเขมรจากทางตอนใต้ลงมาของภูมิภาคดังกล่าว, โดยได้แยกตัวออกจากกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองทางใต้ของประเทศจีนอย่างชัดเจน, ทำให้ตีความได้ว่า บรรพบุรุษของไทยลื้อและไทยเขินซึ่งอาศัยอยู่ในรัฐฉานและสิบสองปันนา อาจเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมทางตอนบนของเอเชียอาคเนย์ ซึ่งมีความใกล้ชิดทางเชื้อสายกับบรรพบุรุษของกลุ่มคนไทยและมอญ-เขมร ทางตอนกลางของเอเชียอาคเนย์, หรือหากไม่เช่นนั้น ในอดีตก็อาจอพยพขึ้นไปจากตอนกลางของผืนแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์. การมีข้อมูลทางพันธุกรรมที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต สำหรับกลุ่มคนไทยจากทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศเวียดนามต่อกับแดนลาวแถบที่เรียกว่าสิบสองจุไทย อาจช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความเป็นไปได้ในอีกทางหนึ่ง สำหรับการที่บรรพบุรุษของพวกไทยลื้อและไทยเขิน จะได้อพยพมาจากตะวันตกจากบริเวณดังกล่าว.

4. ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของเอเชียอาคเนย์

การปฏิเสศทฤษฎีการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของคนไทยลงมาจากทางใต้ของประเทศจีน ด้วยหลักฐานทางพันธุศาสตร์ที่ได้เสนอในส่วนที่ผ่านมา ทำให้เราจำเป็นต้องหาเหตุผลใหม่สำหรับอธิบายปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งทำให้เกิดการแพร่กระจายของภาษา

และวัฒนธรรมไทยอย่างกว้างขวางเกือบตลอดทั่วภูมิภาคดังกล่าวตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึง 19, ตามไปด้วย.

ข้อประนีประนอมระหว่างหลักฐานทางพันธุศาสตร์กับหลักฐานทางจารึกและประวัติศาสตร์ก็คือปรากฏการณ์เช่นนั้นอาจเกิดขึ้นได้ด้วยกลไกทางวัฒนธรรมบางประการ โดยมีได้มีการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลงมาจากจีน, ซึ่งเป็นประเด็นหลักที่จะต้องวิเคราะห์ถึงในรายละเอียดต่อไป.

ภาษาพูดของคนพื้นเมืองบนพื้นแผ่นดินใหญ่ของเอเชียอาคเนย์ อาจจัดจำแนกออกได้เป็น 4 กลุ่มหลัก คือ: จีน-ทิเบต, ออสโตรเอเชียติก, ออสโตรนีเซียน และไทย-กะได²⁶. การกระจายตัวของภาษาเหล่านั้นแสดงอยู่ในรูปที่ 2.

ภาษาในกลุ่มจีน-ทิเบตได้แก่ ภาษาตระกูลทิเบต-พม่า (เช่น: พม่า, นาคา, ฉิ่น, กระฉิ่น, นาตี, มินเจีย, หลอหลอ, ลิซู, ละหุ, อาข่า และ กะหลอ), ตระกูลกระเหรี่ยง, และตระกูลมั่ว-เย้า, ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในภูมิภาคทางตอนบนของเอเชียอาคเนย์. ภาษาในกลุ่มออสโตรเอเชียติกมีการกระจายตัวเป็นหย่อมๆ ตลอดทั่วเอเชียอาคเนย์, ประกอบด้วยภาษาในตระกูลมอญ-เขมร (เช่น: มอญ, เขมร, สเตียง, มนอง, บาร์นาร์, ชาวบน, ละว้า, ขมุ, ปะหล่อง และ กาสี), ตระกูลเวียต-มวง (ได้แก่ภาษาเวียตนาม และมวง), และตระกูลเซม้ง-เซนอย (เซม้ง

และเซนอย). ภาษาในกลุ่มออสโตรนีเซียน ได้แก่ ภาษาตระกูลจามในเวียดนามใต้และกัมพูชา (เช่น จาม, จะราย, ระแด และ แรกลาย) และมาเลย์บนคาบสมุทรมลายู. ภาษาในกลุ่มไทย-กะไดได้แก่ภาษาตระกูลไทย (เช่น ไทย, ลาว, ฉาน, และอาหม) ซึ่งมีการกระจายตัวกว้างขวางเกือบตลอดทั่วเอเชียอาคเนย์ และตระกูลกะได (เช่น ลักกะและละติ) จากทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศเวียดนาม.

หลักฐานด้านจารึกบ่งบอกให้ทราบว่า การกระจายตัวของภาษาพูดบนพื้นแผ่นดินใหญ่ของเอเชียอาคเนย์ในช่วงพันปีแรกหลังคริสตกาล น่าจะมีความแตกต่างอย่างสำคัญจากลักษณะของการกระจายตัวที่พบในปัจจุบัน²⁷. ในช่วงต้นคริสตกาล ซึ่งถือเป็นยุคเริ่มต้นประวัติศาสตร์บนดินแดนแถบนี้คนพื้นเมืองของรัฐพุนานและเจนละ - ซึ่งมีเขตวัฒนธรรมครอบคลุมดินแดนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง, ประเทศกัมพูชา และบางส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันออกของประเทศไทย - น่าจะเป็นพวกที่พูดภาษาขอมโบราณ. ภาษามอญคงเป็นภาษาหลักของกลุ่มชนในวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งมีศูนย์กลางของวัฒนธรรมนี้ก่อตัวขึ้นในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย. ภาษามอญอาจได้แพร่กระจายพร้อมกับวัฒนธรรมทวารวดีจากชุมชนชายฝั่งบริเวณภาคกลางของประเทศไทยเข้าไปสู่ดินแดนตอนใน เช่น บริเวณลุ่มน้ำชีใน

²⁶ LeBar, F.M. et al., 1964. *Ethnic Groups of Mainland...*

²⁷ Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และรัฐทมิฬในภาคเหนือของประเทศไทย ในระยะปลายของช่วงพันปีแรกหลังคริสตกาล. ภาษาโบราณซึ่งใช้กันในลุ่มแม่น้ำอิรวดีก่อนการปรากฏหลักฐานของภาษาพม่า คือ ภาษาเฝียว (Pyu) ในตระกูลทิเบต-พม่า. ส่วนภาษาที่ใช้กันเป็นหลักบริเวณชายฝั่งภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย ในระยะต้นของสมัยประวัติศาสตร์คือภาษาจาม, ขณะที่ภาษาเวียดนามขณะนั้น ยังคงมีการกระจายตัวที่จำกัดอยู่เฉพาะบริเวณดินแดนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดง ทางภาคเหนือของประเทศไทย.

ในช่วงหลังจากคริสต์ศตวรรษที่ 10 ลงมา การกระจายตัวของภาษาพูดในเอเชียอาคเนย์เริ่มเปลี่ยนรูป. เขตของภาษามอญ-เขมร, จาม และเฝียว ได้ถูกจำกัดให้ลดพื้นที่ลงด้วยการแพร่เข้าแทนที่ของภาษาอีกหลายภาษา ซึ่งอาจมีถิ่นกำเนิดจากทางตอนบนของเอเชียอาคเนย์ และทางตอนใต้ของประเทศไทย. ภาษาเหล่านั้นได้แก่ ภาษาพม่า ซึ่งแพร่เข้าแทนที่ภาษาเฝียวในบริเวณลุ่มแม่น้ำอิรวดี, ภาษาตระกูลไทยแพร่เข้าแทนที่ภาษามอญและขอมโบราณบนดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศไทยและลาว, และภาษาเวียดนาม ซึ่งแพร่ลงไปแทนที่ภาษาจามตามแนวที่ราบชายฝั่งภาคกลางและใต้ของเวียดนาม. การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวถึง ส่วนใหญ่อ้างอิงจากภาษาหลักที่ใช้ในจารึกที่สร้างขึ้นในช่วงเวลานั้น.

มีผู้เชื่อกันมานานว่า การแพร่กระจายของภาษาเหล่านั้นเกิดขึ้นได้จากการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นเจ้าของภาษา ส่วนใหญ่จากทางใต้ของประเทศไทย เข้ามาแทนที่คนพื้นเมืองดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์. อย่างไรก็ตาม เชื่อเรื่องการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของผู้คนค่อนข้างจะเป็นสมมุติฐานที่เลื่อนลอย ซึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนใดๆ จากเอกสารประวัติศาสตร์ของจีน, จะยกเว้นก็ต่อเฉพาะกรณีการรุกรานของพวกเวียดนาม เข้าแทนที่และครอบครองดินแดนของพวกจามอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา ซึ่งมีหลักฐานประวัติศาสตร์รับรอง²⁸.

ศาสตราจารย์ George Condominas นักมานุษยวิทยาชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาสังคมของพวกไทยดำทางตอนเหนือของเวียดนามเมื่อหลายปีก่อน ได้เคยเสนอข้อวิเคราะห์ที่น่าสนใจจากข้อมูลภาคสนามของท่าน²⁹ เกี่ยวกับกลไกทางวัฒนธรรมบางประการ ซึ่งพบเป็นลักษณะของวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม และอาจมีส่วนอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมและภาษาไทยแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวางในเอเชียอาเนย์.

สังคมของพวกไทยดำในเวียดนามเป็นแบบมีชนชั้น ประกอบไปด้วย: ท้าว (Tao) เป็นสมาชิกในตระกูลของขุนนางของสังคมระดับเมือง ซึ่งอ้างตนเองว่าได้สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษใน

²⁸ Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 237-239.

²⁹ Condominas, G., 1990. *From Lawa to Mon...*

ตำนานคือขุนบุลม, ปาย (Pay) หรือไพร่ เป็นสามัญชนชาวไทยดำที่สืบเชื้อสายมาจากนักรบของพวกท้าว, กวง-นก (Kuong Nok) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำที่ต้องกลายเป็นทาสแรงงานเนื่องจากความยากจน, และ บัว-ปาย (Pua Pai) เป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ไทยดำ แต่ต้องตกเป็นทาสแรงงานของพวกไทยดำ. พวกปาย, กวง-นก และ บัว-ปาย ประกอบกันขึ้นเป็นประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นแรงงานสำหรับการผลิตทางเกษตรกรรมในสังคมศักดินาของพวกไทยดำ; ในหมู่ของทาส พวกกวง-นกซึ่งเป็นเชื้อสายไทยดำ มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าบัว-ปาย ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีเชื้อสายไทยดำ, โดยพวกแรกถือกันว่ามีสถานะเป็นคนโดยสมบูรณ์ ขณะที่พวกหลังถูกเหยียดลงเป็นกึ่งคนกึ่งสัตว์.

ประเด็นสำคัญก็คือ พวกบัว-ปายสามารถเลื่อนสถานภาพทางสังคมของตนเองขึ้นเป็นกวง-นกหรือเป็นปาย (หลังจากที่ได้ไถ่ตัวเองให้เป็นอิสระแล้ว) ได้ด้วยการยอมรับวัฒนธรรมของพวกไทยดำ และค่อยแปลงชาติพันธุ์ของตนเองจนกลายเป็นไทยดำในที่สุด. ตามปกติ บัว-ปายจะอยู่กันเป็นหมู่บ้าน และจะดำรงสถานภาพทางสังคมต่ำที่สุดตราบเท่าที่ยังสามารถรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของพวกตนไว้ ดังนั้นเพื่อที่จะปรับสถานภาพทางสังคมของกลุ่มให้สูงขึ้น พวกนี้จึงมักถูกกลืนให้เป็นไทยดำในที่สุด.

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ถูกกลืนให้เป็นไทยดำ ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยจนถึงเมื่อไม่นานมานี้, เห็นได้จากกรณีของกลุ่มชาติพันธุ์ลั๊กกะ (พูดภาษาในตระกูลกะได) ทางตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม, ซึ่ง Condominas รายงานว่า กำลังอยู่ในกระบวนการกลายเป็นไทยดำ.

ลักษณะสำคัญของระบบการเมืองไทยเดิมอีกประการหนึ่งก็คือ มักพบการรวมตัวอย่างหลวมๆ ของรัฐไทยเล็ก ๆ ขึ้นเป็นสหพันธรัฐ โดยอาศัยการร่วมมือกันของผู้นำ. ตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมของปรากฏการณ์เช่นนี้ ก็คือ การเกิดขึ้นของสหพันธรัฐสิบสองเจ้าไทย (หรือสิบสองจุไทย) ทางเหนือของเวียดนาม และสหพันธรัฐสิบสองปันนา ทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน เป็นต้น. นอกจากนั้นเรายังได้พบร่องรอยจากตำนาน เช่นในพงศาวดารล้านช้าง³⁰ ที่กล่าวถึงขุนบุลมส่งลูกชายทั้ง 7 คนไปครอบครองดินแดนต่าง ๆ (ซึ่งทับรอยกับการกระจายของภาษาไทยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นส่วนใหญ่) พร้อมทั้งสั่งสอนพี่น้องเหล่านั้น ให้รู้จักสมัคสมานสามัคคีช่วยเหลือระหว่างกัน หากละเมิดก็จะถูกสาปแช่งให้มีอันเป็นไปต่าง ๆ เป็นต้น; แม้ไม่อาจจะยืนยันได้ว่าขุนบุลมในพงศาวดารล้านช้างเคยมีตัวตนอยู่จริงในประวัติศาสตร์ แต่ความในตำนานไทยเรื่องนี้ก็สะท้อนให้เห็นได้เป็นอย่างดี ถึงระบบความคิดใน

³⁰ พงศาวดารล้านช้าง. ประชุมพงศาวดารภาคที่ 1.

วัฒนธรรมไทยดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา เกี่ยวกับการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนไทยต่าง ๆ เข้าอยู่ในข่ายเครือญาติทางวัฒนธรรมเดียวกัน โดยต่างก็มีพันธกิจร่วมทางการเมืองสำหรับรักษาความมั่นคงทางการเมืองปกครองให้แก่กันและกัน.

ความร่วมมือระหว่างผู้นำรัฐไทยยังเห็นตัวอย่างได้อีก จากกรณีการเกิดขึ้นของรัฐสุโขทัยในครึ่งหลังของพุทธศตวรรษที่ 18; ผู้นำชาวไทยสองท่าน คือพ่อขุนผาเมืองแห่งเมืองราด และพ่อขุนบางกลางหาวซึ่งเป็นพระสหาย ได้ร่วมมือกันยึดอำนาจจากขุนนางขอมซึ่งปกครองสุโขทัยอยู่เดิมได้เป็นผลสำเร็จ, และพ่อขุนผาเมืองได้ยกย่องให้พ่อขุนบางกลางหาวขึ้นเป็นกษัตริย์ไทย พระองค์แรกของสุโขทัย³¹. นอกจากนั้นในเวลาต่อมา กษัตริย์ไทยแห่งรัฐทั้งสามบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย คือพ่อขุนเม็งรายแห่งอาณาจักรเชียงแสน, พ่อขุนจำเมืองแห่งอาณาจักรพะเยา และพ่อขุนรามคำแหงแห่งอาณาจักรสุโขทัย ก็ได้กระทำสัตย์สาบานเป็นพี่น้องกัน เมื่อราวปีพุทธศักราช 1830³².

ด้วยกระบวนการกลืนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นให้เป็นไทย และความร่วมมือสมัครสมานกันระหว่าง

ผู้นำรัฐไทย ซึ่งปรากฏเป็นลักษณะสำคัญของระบบการเมืองในวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ดินแดนที่อยู่ภายใต้เครือข่ายทางการเมืองของผู้นำรัฐไทยสามารถแผ่ขยายออกไปได้อย่างกว้างขวางในเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ลงมา.

จาริกสุโขทัยหลักที่ 1³³ มีกล่าวถึงอาณาเขตของสุโขทัยในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหง ราวในครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ 19 ซึ่งได้แผ่ขยายออกไปทั้งสี่ทิศ, ทางตะวันออกถึงเวียงจันทน์ ทางตะวันตกถึงหงสาวดี ทางใต้ถึงนครศรีธรรมราช และทางเหนือถึงหลวงพระบาง. การขยายอาณาเขตของสุโขทัยในที่นี้ ซึ่งอาจหมายถึงการยอมรับผู้นำที่มีอำนาจคือพ่อขุนรามคำแหง โดยผู้นำท้องถิ่นอื่นๆ มากกว่าจะเป็นการเอาชนะด้วยกำลังทหาร ได้แสดงให้เห็นถึงการขยายเครือข่ายวัฒนธรรมไทยออกไปอย่างกว้างขวาง, และในห้วงเวลาใกล้เคียงกัน ก็ยังปรากฏว่าพ่อขุนเม็งรายแห่งอาณาจักรเชียงแสน สามารถมีชัยชนะเหนืออาณาจักรมอญแห่งหริภุญชัย และได้สถาปนาอาณาจักรล้านนาขึ้นแทนที่ในลุ่มแม่น้ำปิง³⁴.

ปรากฏการณ์ที่ได้อธิบายข้างต้น รับกันได้

³¹ นคร พันธ์ณรงค์. 2520. "คำอ่านจารึกวัดศรีชุม (หลักที่ 2)". *ประชุมศิลปจารึกภาคที่ 1 จาริกสุโขทัย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก: ศูนย์สุโขทัยศึกษา. หน้า 9-18.

³² Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 206.

³³ นคร พันธ์ณรงค์. 2520. "คำอ่านจารึกพ่อขุนรามคำแหง (หลักที่ 1)". ใน *ประชุมศิลปจารึกภาคที่ 1* ๙. หน้า 1-5.

³⁴ รัตนปัญญาเถระ, พระ. 2510. *ชินกาลมาลีปกรณ์* (ร.ต.ท. แสง มณีวิฑูร เบริญแปล). พิมพ์เป็นอนุสรณ์แด่ นายกี นิมนานเหมินทร์ เนื่องในงานเปิดตึกคนไข้พิเศษนิมนานเหมินทร์-ชุดิมา, โรงพยาบาลนครเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า 103-105.

ดีกับข้อคิดเห็นของ Condominas ที่ว่า“การขยายตัวของวัฒนธรรมไทยน่าจะได้เริ่มขึ้นโดยนักรบกลุ่มเล็กๆ ซึ่งมีผู้นำเป็นคนไทย สามารถมีชัยชนะเหนือกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายและครอบคลุมดินแดนที่กว้างใหญ่”³⁵.

ประชากรซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยและอาศัยอยู่ในเอเชียอาคเนย์ในปัจจุบัน จึงควรสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษหลากหลายชาติพันธุ์ในอดีตอันยาวไกลของภูมิภาค. แม้จนถึงเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 Bonifacy ผู้ซึ่งได้มีโอกาสเดินทางสำรวจและศึกษาผู้คนพื้นเมืองทางตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ ก็ยังพบว่าพลเมืองส่วนใหญ่ของรัฐไทยในบริเวณนั้นประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ซึ่งบางส่วนถูกกลืนให้เป็นไทย, โดยมีเฉพาะชนชั้นปกครองส่วนน้อยเท่านั้นที่อาจกล่าวว่าเป็นชาติพันธุ์ไทยมาแต่ดั้งเดิม³⁶.

การที่กลุ่มนักรบชาวไทยสามารถมีชัยชนะเหนือและกลายเป็นผู้ปกครองของคนพื้นเมืองที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมร ยังมีร่องรอยปรากฏเป็นหลักฐานให้เห็นอยู่ในพิธีกรรมเพื่อเฉลิมฉลองชัยชนะของพวกไทยใหญ่แห่งรัฐเชียงตุงซึ่งเคยจัดขึ้นทุกปี, โดยภายในงานจะสร้าง

สถานการณ์จำลองขึ้นมา ให้พวกเขา (หรือละว้า) ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมร ขึ้นนั่งบนบัลลังก์ทำที่เป็นกษัตริย์ จากนั้นก็จะมีพวกไทยใหญ่เข้ามาขับไล่กษัตริย์ว่าสมมุติให้ออกไป และพิธีกรรมจบลงด้วยการเฉลิมฉลองชัยชนะของพวกไทยใหญ่³⁷. นอกเหนือจากในรัฐฉานแล้ว ก็ได้มีผู้เคยพบเห็นการปฏิบัติพิธีกรรมซึ่งมีว่าเข้าไปมีส่วนร่วม ในบริบททำนองเดียวกับที่ได้กล่าวมา ในหลายชุมชนทางภาคเหนือของประเทศไทยเช่นเดียวกัน³⁸.

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมของการทำนาในที่ลุ่ม และนิยมตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณที่ราบและหุบเขา ซึ่งมีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำนา. อิทธิพลของวัฒนธรรมและภาษาไทย รวมถึงการกลืนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นให้เป็นไทย จึงมักจำกัดบริเวณอยู่ในท่าเลดังกล่าว. บริเวณป่าเขาสูงชันหรือที่ราบสูง ยังคงเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ซึ่งต่างก็สามารถดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของพวกเขาไว้ได้, จะขอยกตัวอย่างเช่นกรณีของพวกข่า (เขมรสูง) บนที่ราบสูงบอริเวนในลาวใต้ ซึ่งพระยาประชาภิจักรจักร³⁹ ได้เข้าไปสำรวจไว้เมื่อ

35 Condominas, G., 1990. *From Lawa to Mon...*, p. 73.

36 อ้างถึงใน: Condominas, G., 1990. *From Lawa to Mon...*, p. 45.

37 Bernatzik, H.A. and Bernatzik, E., 1951. *The Spirits of the Yellow Leaves*. London: Robert Hale Limited.p. 192.

38 บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. 2493. สามสิบชาติในเชียงตุง. พระนคร: โรงพิมพ์อุทัย;และ จิตร ภูมิศักดิ์. 2519. *ความเป็นมาของคำสยามฯ*, หน้า 465.

39 ประชาภิจักรจักร, พระยา. 2462. *ว่าด้วยภาษาต่าง ๆ ในสยามประเทศ*. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระวิบูลย์พัฒนานกร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพัฒนานกร.

เกือบหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา และพบว่าพวกนี้พูดภาษาถิ่นที่แตกต่างกันถึงมากกว่า 20 ภาษา, ขณะที่พลเมืองบนที่ราบลุ่มของประเทศลาวล้วนแต่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและภาษาน้อยกว่าบริเวณที่สูงอย่างชัดเจน.

หลักฐานทั้งด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีค่อนข้างสนับสนุนว่า ราชอาณาจักรขอมโบราณ ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองพระนคร ในประเทศกัมพูชาได้เคยแผ่อิทธิพลทางการเมืองและวัฒนธรรมเข้ามาครอบคลุมดินแดนส่วนใหญ่ของภาคกลาง ภาคเหนือตอนล่าง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รวมถึงบางส่วนของประเทศลาว, อย่างน้อยก็ในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ประมาณในครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ 18⁴⁰.

มีหลักฐานว่ากษัตริย์ขอมพระองค์นี้ได้ส่งพระราชโอรสของพระองค์มาปกครองละโว้ (ลพบุรี) ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการเมืองที่สำคัญที่สุดในลุ่ม

แม่น้ำเจ้าพระยาในเวลานั้น⁴¹. สำหรับเมืองอื่นๆที่มีความสำคัญรองลงมา บางเมืองเชื่อว่าอาจถูกปกครองโดยขุนนางขอม เช่นกรณีขอมสบาดโขลญลำพงซึ่งเคยปกครองสุโขทัย, และบางเมืองปกครองโดยเจ้าเมืองท้องถิ่น ซึ่งยอมรับอำนาจของราชสำนักขอม และได้เข้าไปอยู่ในระบบราชการของขอม. บางส่วนของผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้นเป็นคนไทย เช่นพ่อขุนผาเมืองแห่งเมืองราด ซึ่งถึงกับทรงได้รับสถาปนาจากกษัตริย์ขอมให้เป็น “กมรเตงอัญ-ศรีอินทราดินทราทิตย”⁴² เป็นต้น.

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากสิ้นรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แล้ว ราชอาณาจักรขอมก็ได้เข้าสู่ยุคเสื่อมอย่างแท้จริง, เห็นได้จากปรากฏการณ์หลายอย่าง เป็นต้นว่า : อาณาจักรจามปาซึ่งเคยพ่ายแพ้สงคราม และต้องตกเป็นเมืองขึ้นของขอมในรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ก็ได้กลับฟื้นตัวขึ้นเป็นอิสระเมื่อประมาณปีพุทธศักราช 1763⁴³, ส่วนทางตอนเหนือของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ก็ปรากฏ

40 จารึกปราสาทพระขรรค์ในประเทศกัมพูชา กล่าวถึงรายชื่อหัวเมืองขึ้นสำคัญของขอม ซึ่งพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงส่งพระขัณฑ์พุทธมหานาถไปประดิษฐานไว้ พร้อมทั้งสร้างพุทธสถานถวาย, โดยมีชื่อเมืองอยู่กลุ่มหนึ่ง เชื่อกันว่าอาจหมายถึงบ้านเมืองในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น: ละโว้หัยปุระ (ละโว้), ศรีชัยราชปุระ (ราชบุรี), ศรีชัยสิงหปุระ (เมืองสิงห์ ในจังหวัดกาญจนบุรี) และศรีชัยวัชรปุระ (เพชรบุรี) เป็นต้น (คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์. 2513. *ประชุมศิลปจารึกภาคที่ 4*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, หน้า 209.), ซึ่งเมืองเหล่านี้มีร่องรอยหลักฐานของพุทธสถานแบบขอมปรากฏเป็นประจักษ์พยานอยู่ทุกแห่ง; นอกจากนั้นยังได้พบซากสิ่งก่อสร้างอีกหลายแห่ง ซึ่งทราบจากจารึกและลักษณะทางสถาปัตยกรรมว่าเป็นโรงพยาบาล (อโรคยาศาล) และที่หักคนเดินทางที่กษัตริย์ขอมพระองค์ดังกล่าวโปรดฯให้สร้างขึ้นในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และใกล้เคียงเมืองเวียงจันทน์ในประเทศลาว.

41 Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 180.

42 นคร พันธุ์ณรงค์. 2520. “คำอ่านจารึกวัดศรีชุม (หลักที่ 2)”. ใน *ประชุมศิลปจารึกภาคที่ 1* ๙. หน้า 9-19.

43 Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 181-183.

ว่าพวกผู้นำชาวไทยได้ร่วมมือกันปลดรัฐสุโขทัยจากอำนาจการปกครองของขุนนางขอม ในครั้งหลังของพุทธศตวรรษที่ 18⁴⁴, นอกจากนั้น ในช่วงใดช่วงหนึ่งระหว่างปีพุทธศักราช 1786 และ 1838 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 8 เมืองพระนครหลวงก็ยังคงได้ถูกโจมตีจนบอบช้ำโดยกองทัพชาวสยาม⁴⁵ (อาจจากกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา?).

การเสื่อมอำนาจทางการเมืองของราชอาณาจักรขมอย่างรวดเร็วในระบะเวลาดังกล่าวและไม่ได้กลับคืนสู่ความรุ่งโรจน์อีกเลยหลังจากนั้น น่าจะเป็นการเปิดโอกาสที่ดีให้กลุ่มผู้นำชาวไทยซึ่งเป็นพันธมิตรกันได้ขึ้นมาใช้อำนาจแทนที่ และสามารถขยายดินแดนภายใต้การปกครองของพวกเขาออกไปอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมบริเวณภาคกลางและภาคเหนือของประเทศไทยไว้ได้เกือบทั้งหมด. ผู้นำชาวไทยสามารถสร้างความมั่นคงให้กับอำนาจทางการเมืองของพวกเขาได้ด้วยการใช้นโยบายกลืนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ภายใต้การปกครองของพวกเขาให้เป็นไทย. ศาสตราจารย์ George Coedes เองก็ได้เคยใช้หลักฐานด้านภาษาในจารึกชี้ให้เห็นประเด็นตรงนี้ว่า เครื่องหมายวรรณยุกต์ที่ปรากฏบนจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นจารึกตัวอักษรไทยเก่า

ที่สุดนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นมากนัก หากจะใช้เขียนภาษาไทยให้คนที่พูดภาษาไทยด้วยตนเองอ่าน, ดังนั้นเครื่องหมายวรรณยุกต์จึงอาจถูกประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อให้คนพื้นเมืองที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร ซึ่งเป็นภาษาที่ไม่มีระบบการใช้เสียงวรรณยุกต์ สามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้องขึ้น⁴⁶.

ด้วยกลไกทางการเมืองและวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด อาจช่วยอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ภาษาและวัฒนธรรมไทยสามารถแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวางในเวลารวดเร็วในเอเชียอาคเนย์ ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึง 19, ทั้งนี้โดยมิได้มีการเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของคนไทยลงมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน.

5. บทสรุป

รายงานชิ้นนี้กล่าวถึงการวิเคราะห์ทางพันธุศาสตร์ เกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษทางเชื้อสายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ในประเทศไทย, โดยพบว่าคนไทยจาก 10 จังหวัดทั่วทุกภาคของประเทศไทยมีความใกล้ชิดกันมากในทางพันธุกรรมระหว่างพวกเดียวกันเอง และกับกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองเก่าแก่ในเอเชียอาคเนย์, ทั้งนี้หากเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองจากทางใต้

⁴⁴ Coedes, G., 1968. *The Indianized States...*, p. 194-198.

⁴⁵ Chou Ta Kuan, 1967. *Notes on the Customs of Combodia*. Bangkok: Social Science Association Press.

⁴⁶ Coedes, G. 1924. *Recueil des Inscriptions du Siam I, Inscription de Sukhodaya*. Bangkok: Bibliotheque Vajiranana Service Archaeologique.

ของประเทศจีน ซึ่งจะห่างออกไปในทางพันธุกรรมมากกว่า. ผลการศึกษาสนับสนุนสมมุติฐานที่ว่าบรรพบุรุษที่เป็นเชื้อสายหลักของคนไทยในพื้นที่ดังกล่าว น่าจะมีได้อพยพครั้งใหญ่ลงมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน.

การปฏิเสธรหัสภูมิมายครั้งใหญ่ของบรรพบุรุษของคนไทยลงมาจากจีน เนื่องมาจากการเข้ายึดครองอาณาจักรน่านเจ้า ซึ่งเคยเชื่อกันว่าเป็นอาณาจักรของคนไทย โดยพวกมองโกลในพุทธศตวรรษที่ 18 ทำให้เราจำเป็นต้องหาคำอธิบายใหม่ ถึงสาเหตุที่ทำให้ภาษาและวัฒนธรรมไทยสามารถแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วในเอเชียอาคเนย์ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึง 19.

หลักฐานทั้งทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์วิทยาค่อนข้างสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยกลไกทางการเมืองและวัฒนธรรมบางประการ ซึ่ง

เป็นลักษณะที่พบได้ในระบบวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม, กล่าวคือ : การปกครองด้วยระบบศักดินา, การกลืนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นภายใต้อาณัติให้เป็นไทด้วยแรงจูงใจเพื่อยกสถานภาพทางสังคมให้สูงขึ้น, และการมีพันธกิจร่วมกันระหว่างผู้นำรัฐไทยเพื่อขยายอาณาเขตของรัฐ.

กลไกเหล่านี้นั้นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จทั้งดงามในภูมิภาคตอนกลางของเอเชียอาคเนย์, โดยอาศัยช่วงจังหวะว่างอำนาจทางการเมือง เนื่องมาจากการล่มสลายของราชอาณาจักรขอมอันเกรียงไกร หลังจากรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในครึ่งหลังของพุทธศตวรรษที่ 18 ลงมา, ส่งผลให้ผู้นำรัฐไทยสามารถขยายขอบเขตอำนาจทางการเมืองของพวกเขา จนครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของภูมิภาคได้ในระยะเวลาเพียงประมาณหนึ่งศตวรรษ.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อครูทุกท่าน ผู้ได้ให้คำแนะนำปรึกษาอย่างดียิ่งระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย : Professors F.B. Livingstone, J.V. Neel, P.E. Smouse, D.L. Rucknagel, J.C. Long, K. Hutterer และ P. Gosling, และต่อคณะผู้วิจัยซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลชุดที่ทำการวิเคราะห์ ประกอบด้วย : Professor D.L. Rucknagel, ศาสตราจารย์ พญ. คุณสุภา ณ นคร, ศาสตราจารย์ นพ. สุต แสงวิเชียร, ศาสตราจารย์ นพ. ประเวศ วะสี, ศาสตราจารย์ พญ. คุณหญิงสุดศารท์ จินดา, รองศาสตราจารย์ นพ. สรวิญญู แสงวิเชียร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ. มรว. วีรพันธุ์ ทวีวงศ์. ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร ได้กรุณาอ่านต้นร่างบทความนี้โดยตลอด พร้อมทั้งได้ให้ความเห็นและข้อวิจารณ์ที่มีคุณค่ายิ่งหลายประการ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย.

ตารางที่ 1 : ตำแหน่งยีนและอัลลีล

Genetic Locus	Genetic Locus	Genetic Locus
ACP	6 PGD	Diego
ACP*A	6PGD*A	Dia-
ACP*B	6PGD*B	Dia+
PGM1	ABO	Lewis
PGM1*1	A1	Le
PGM1*2	A2	le
	B	
Haptoglobin	O	Secretor
Hp*1		Se
Hp*2	Rhesus	se
	cde	
Transferin	cDe	
Tf*C	cdE	
Tf*D	cDE	
	CDe	
GC	CDE	
GC*1		
GC*2	MNSs	
	MS	
Kidd	Ms	
Jka-	NS	
Jka+	Ns	

ตารางที่ 2 : ประชากรที่ศึกษา

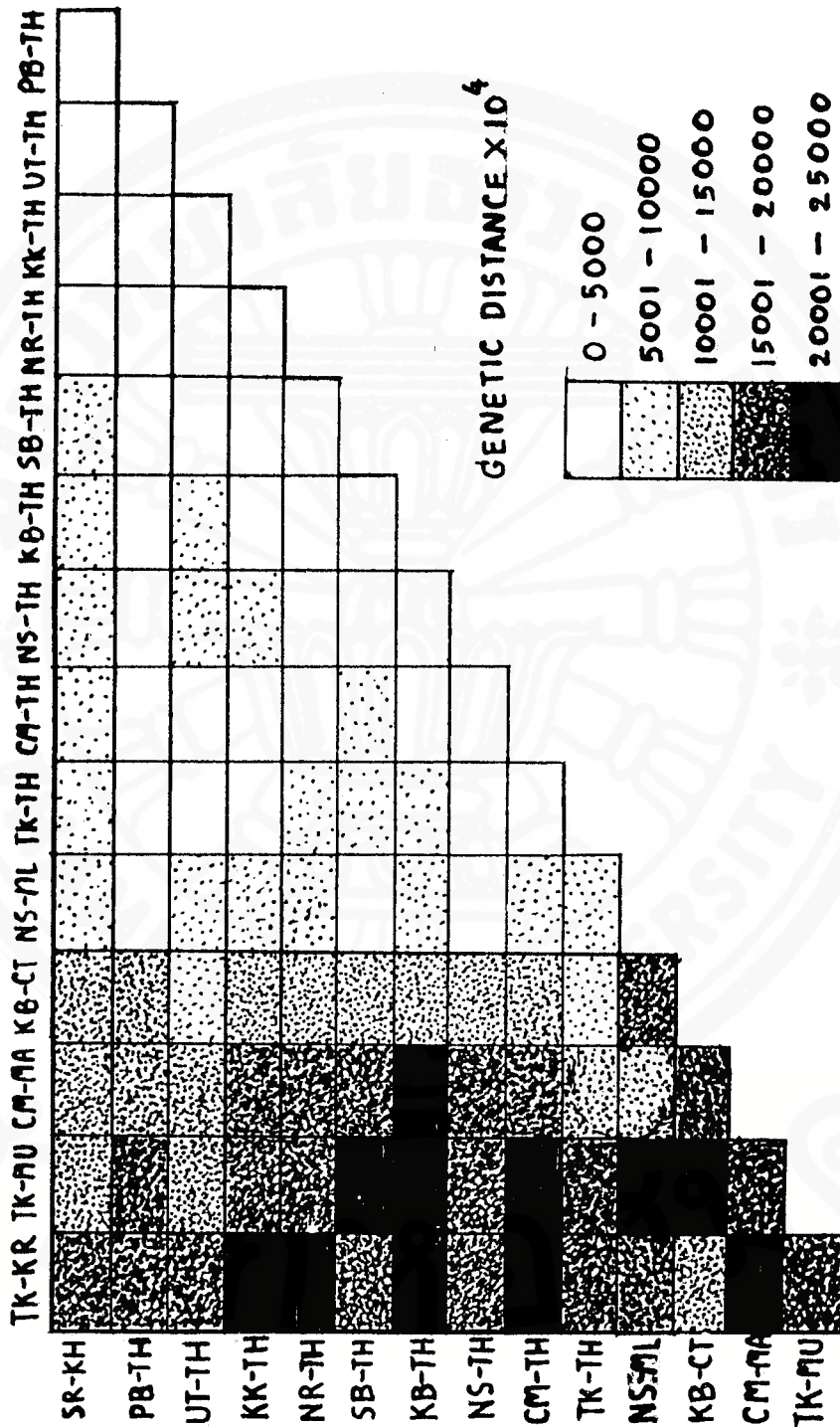
กลุ่มที่	ชาติพันธุ์	จังหวัด	อักษรย่อ	ภูมิภาคของประเทศไทย	จำนวน
1	มอญ-เขมร	สุรินทร์	SR-KH	อีสาน	330
2	ไทย (ลาว)	เพชรบูรณ์	PB-TH	เหนือ-อีสาน	211
3	ไทย (ลาว)	อุดรธานี	UT-TH	อีสาน	436
4	ไทย (ลาว)	ขอนแก่น	KK-TH	อีสาน	331
5	ไทย-ลาว	นครราชสีมา	NR-TH	อีสาน	161
6	ไทย	สระบุรี	SB-TH	กลาง	191
7	ไทย	กาญจนบุรี	KB-TH	กลาง	183
8	ไทย	นครศรีธรรมราช	NS-TH	ใต้	437
9	ไทย (ยวน)	เชียงใหม่	CM-TH	เหนือ	323
10	ไทย	ตาก	TK-TH	เหนือ	265
11	มุสลิม	นครศรีธรรมราช	NS-ML	ใต้	59
12	จีน	กาญจนบุรี	KB-CT	กลาง	35
13	ม้ง	เชียงใหม่	CM-MA	เหนือ	61
14	มูเซอร์	ตาก	TK-MU	เหนือ	59
15	กะเหรี่ยง	ตาก	TK-KR	เหนือ	39

ตารางที่ 3 : ระยะห่างทางพันธุกรรมระหว่างประชากร(x10)⁴

	SR-KH	PB-TH	UT-TH	KK-TH	NR-TH	SB-TH	KB-TH	NS-TH	CM-TH	TK-TH	NS-ML	KB-CT	CM-MA	TK-MU	TK-KR
SR-KH	0000	2248	4147	4024	3335	6632	6673	5051	7885	5524	5983	14296	14804	14114	18611
PB-TH		0000	2609	2409	2765	3221	4065	3086	3877	2714	4245	12458	12862	15267	16373
UT-TH			0000	1643	3283	4419	6552	5181	3674	4596	7354	9945	10416	14459	16569
KK-TH				0000	1585	3238	3774	5139	3653	4910	7968	11263	16357	16501	20296
NR-TH					0000	3937	2809	4655	4313	5096	6074	11136	15148	16503	21122
SB-TH						0000	4021	4880	5143	5119	4911	12509	15288	20170	17215
KB-TH							0000	4011	3706	5068	7353	12930	20922	22944	22759
NS-TH								0000	4987	2831	3833	12479	15726	18832	16432
CM-TH									0000	4606	9412	12509	15054	20591	21341
TK-TH										0000	5598	8953	13619	17697	16297
NS-ML											0000	16120	11820	20087	19344
KB-CT												0000	18450	21786	14985
CM-MA													0000	18931	24305
TK-MU														0000	19625
TK-KR															0000

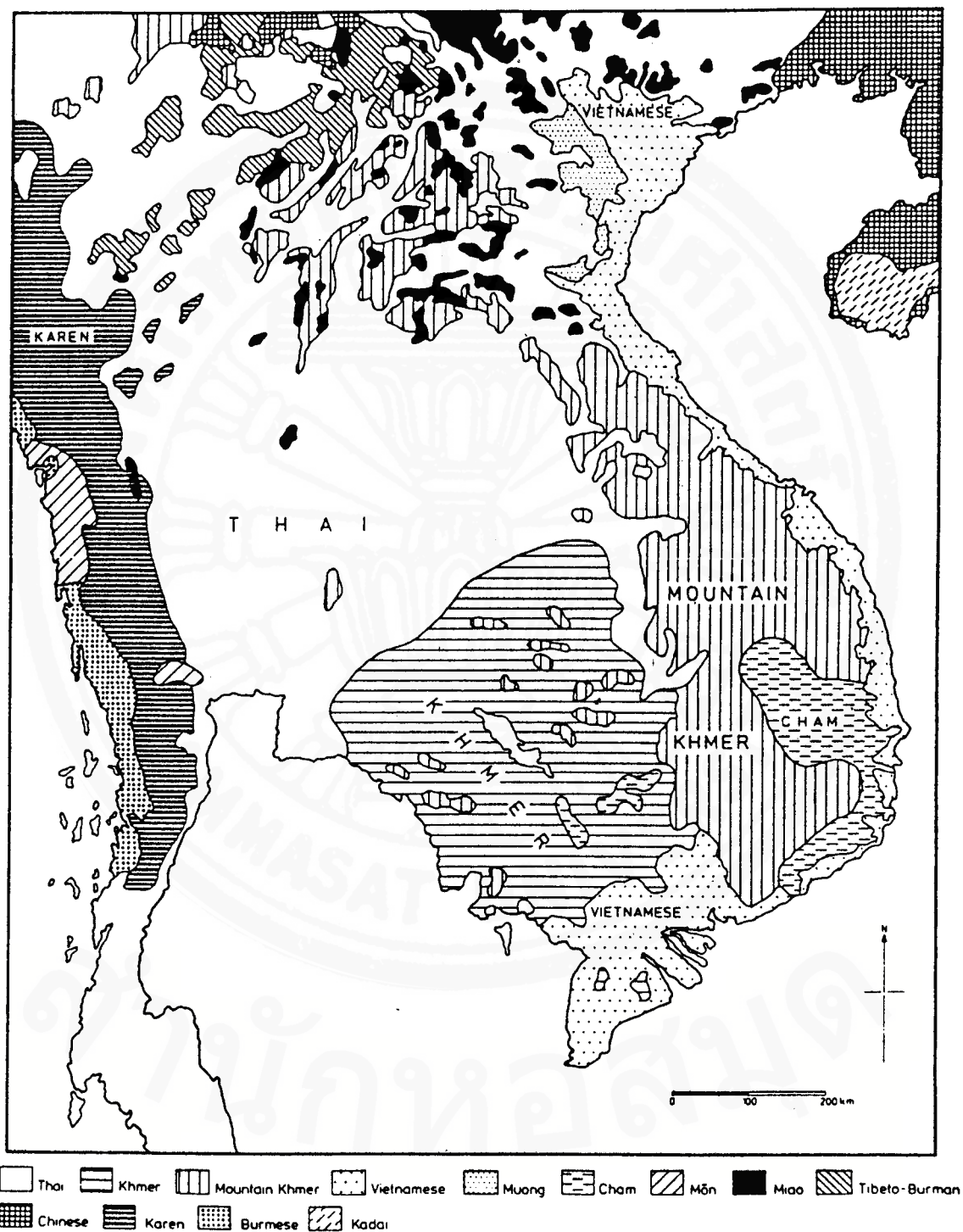
(ที่มา: Poolsuwan et al. 1994)

รูปที่ 1 : ระยะห่างทางพันธุกรรมระหว่างประชากร

(ข้อมูลจากตารางที่ ๓)

รูปที่ 2 : การกระจายตัวของตระกูลภาษาพูดในเอเชียอาคเนย์ปัจจุบัน

(ที่มา: LeBar et al. 1964; Higham 1989)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย :

- กาญจณี ละอองศรี. 2528. *ถิ่นกำเนิดของคนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม
- ขจร สุขพานิช. 2521. "ถิ่นกำเนิดและการอพยพของเผ่าไทย". ใน *อนุสรณ์ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช* (คุณวราญญา สนิทวงศ์ และ วุฒิชัย มูลศิลป์ บรรณาธิการ). พระนคร. แสงรุ่งการพิมพ์.
- คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์. 2513. *ประชุมศิลาจารึกภาคที่ 4*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จิตร ภูมิศักดิ์. 2519. *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว ขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา สหาคคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
- เงินหลี่พาน. 1989 (2532). "บทวิเคราะห์ว่าด้วยชนชาติไทยอพยพลงมาจากใต้รวม 7 ครั้ง". *วารสารธรรมศาสตร์*, 16(3): 45-55.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. 2492. *แสดงบรรยายพงศาวดารสยาม*. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เต็ม วิชาคพจนกิจ. 2530. *ประวัติศาสตร์อีสาน*. กรุงเทพฯ: สหาคคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ทักษิณ อินทโยธา. 2534. *ใครคือเจ้าถิ่นลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและด้ามขวานทอง เมื่อ 2,000 - 3,000 ปีก่อน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- นคร พันธุ์ณรงค์. 2520. *ประชุมศิลาจารึกภาคที่ 1 จารึกสุโขทัย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก: ศูนย์สุโขทัยศึกษา.
- ประชากรจักรจักร, พระยา. 2462. *ว่าด้วยภาษาต่าง ๆ ในสยามประเทศ*. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระวิบูลย์พัฒนากร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพัฒน์.
- ประภาศิริ. 2478. *วิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิม*. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์.
- ประเสริฐ ฐ นคร. 2530. "ประวัติศาสตร์สมัยก่อนไทยเข้ามาในเอเชียอาคเนย์". ใน *คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง* (สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม. หน้า 2-9
- พงศาวดารล้านช้าง. *ประชุมพงศาวดารภาคที่ 1*.
- มานิต วลลิโกตม. 2521. *สุวรรณภูมิอยู่ที่ไหน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การเวก.
- รัตนปัญญาเถระ, พระ. 2510. *ชินกาลมาลีปกรณ์* (ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร เปரியู แปล). พิมพ์เป็นอนุสรณ์แด่ นายกี นิมนานเหมินทร์ เนื่องในงานเปิดตึกคนไข้พิเศษนิมนานเหมินทร์-ชุติมา, โรงพยาบาลนครเชียงใหม่,

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เรืองเดช บันเขื่อนขันธ์. 2531. *ภาษาถิ่นตระกูลไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน้า 1-152.

วิจิตรมาตรา,หลวง. 2510. *หลักไทย*. พระนคร: สำนักพิมพ์สาส์นสวรรค์.

วิจิตรวาทการ, หลวง. 2513. *งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย*. พระนคร: โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก.

วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2525. “บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน”. *รวมบทความประวัติศาสตร์*, 5 (มิถุนายน): 1-53.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2527. *คนไทยไม่ได้มาจากไหน?* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจ้าพระยา.

_____, 2529. *คนไทยอยู่ที่ไหน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.

_____, 2530. *คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.

สุด แสงวิเชียร. 2519. “รายงานขั้นต้นถึงลักษณะของโครงการศึกษามุขยสมัยใหม่ ที่พบที่หมู่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี”. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ*, 3 (มิถุนายน): 34-35.

อนุมานราชธน, พระยา. 2513. *เรื่องของชาติไทย*. พระนคร. ประจักษ์วิทยา.

ภาษาต่างประเทศ :

Bernatzik, H.A. and Bernatzik, E., 1951. *The Spirits of the Yellow Leaves*. London: Robert Hale Limited.

Chakraborty, R. 1992” “Multiple alleles and estimation of genetic parameters: computation estimates showing involvement of all alleles”. *Genetics*, 130(1): 231-234.

Chamberlain, J.R., 1972. “The origin of the southwestern Tai”. *Bulletin des Amis du Royaume Lao*, 7-8: 223-243.

_____, 1975. “ A new look at the history and classification of the Tai languages”. In *Studies in Tai Linguistics in Honour of William J. Gedney*. Bangkok: Central Institute of English Language, Office of State Universities.

Chou Ta Kuan, 1967. *Notes on the Customs of Cambodia*. Bangkok: Social Science Association Press.

Coedes, G, 1924. *Recueil des Inscriptions du Siam I, Inscription de Sukhodaya*. Bangkok: Bibliotheque Vajiranana Service Archaeologique.

- _____, G., 1968. *The Indianized States of Southeast Asia* (edited by W.F. Vella and translated by S.B. Cowing). Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Condominas, G. 1990. *From Lawa to Mon, from Saa' to Thai*. Canberra: The Australian National University.
- Dodd, W.C., 1923. *The Tai Race, Elder Brother of the Chinese*. Iowa: Cedar Rapids.
- Gedney, W.J., 1965 (2508). "Review of J. Marvin Brown, from ancient Thai to modern dialects". *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*. 3(2): 107-112.
- Higham, C.F.W. 1989. *The Archaeology of Mainland Southeast Asia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LeBar, F.M., Hickey, G.C. and Musgrave, J.K., 1964. *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*. New Heaven: Human Relations Area Files Press.
- Mielke, J.H. and Crawford, M.H., 1980. *Current Developments in Anthropological Genetics* (Vol. 1: Theory and Methods). New York: Plenum Press.
- Mote, F.W., 1964 (2507). "Problems of Thai prehistory". *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*. 2(2): 110-019.
- _____, 1966 (2509). "Symposium on the prehistory of the Thai people". *สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ* 3: 26.
- Nimmanahaeminda, K., 1965. "Put vegetable into baskets, and people into towns". In *Ethnographic Notes on Northern Thailand* (edited by L.M. Hanks, J.R. Hanks and L. Sharp). New York: Southeast Asian Program, Department of Asian Studies, Cornell University, Data Paper No. 58.
- Parker, E.H., 1891. "The Early Laos and China". *China Review*, 19(2): 67-106.
- Poolsuwan, S., 1991. *Malaria and the Evolution of Human Beta-Globin Polymorphisms in Southeastern Asia*. Unpublished Ph.D. dissertation, The University of Michigan, Ann Arbor.
- _____, et al. 1994. Analysis of genetic differentiation among populations in Thailand, with particular reference to the evolution of hemoglobin E. In Press.
- Terrein de la Couperie. 1885. "The Cradle of the Shan Race". In *Among the Shans*. London.
- Wood, W.A.R., 1959. *A History of Siam*. Bangkok: Chalermit Bookshop.